

letnik XCVIII - leto 1996

11

SLOVENSKI ČEBELAR

leto 1873 - pričetek periodičnega čebelarskega tiska na slovenskem

SLOVENSKI ČEBELAR

Št. 11
1. november 1996
letnik XCVIII

glasilo čebelarских organizacij slovenije

v s e b i n a

c o n t e n t s

Marjan Debelak: Nekaj podatkov o mojem letošnjem čebelarjenju in letini	293	Marjan Debelak: Some informations of this year beekeeping and crop	293
ČEBELARJEVA MESEČNA OPRAVILA Janez Brvar: Čebelarjeva opravila v novembru	298	THE APIARISTS MONTHLY OCCUPATIONS Janez Brvar: The Apiarists Occupations in November	298
BOLEZNI ČEBEL Jurij Senegačnik: Razmišljanje o odpornosti varoe na fluvalinat in nekaterih alternativnih ukrepih pri zatiranju varoze.....	300	BEE DISEASE Jurij Senegačnik: Consideration about power of resistance varoe on fluvalinat in some alternative arrangements at oppression of varoa.....	300
Spore hude gnilobe v medu - stanje v Svici (prevod)	303	Bots of AFB in honey - condition in Switzerland (translation)	303
Josef Gruber: Zatiranje poapnele zalege..	304	Josef Gruber: Oppression the chalk brood of Bees	304
IZ TUJE LITERATURE Alenka Črne (prevod): Novi polnilni aparat na preizkušnji - Polnjenje medu v čebelarskem inštitutu v Kirchhainu v ZRN	305	FROM FOREIGN LITERATURE Alenka Črne (translation): New fill-mashine on test - Filling honey in Apiculture Institute in Kirchhain in Western Germany ...	305
Danijela Šumah: Laboratorij za med v Avstriji (prevod)	308	Daniela Šumah: Bee-Laboratory in Austria	308
OBVESTILA ČZS: Propolis bomo lahko spet kupovali v trgovinah	309	INFORMATIONS ČZS: Propolis is again attainable in shops	309
Boris Seražin: Dogovor o cenah medu na tržnicah v Novembru	309	Boris Seražin: Honey prices Agreement on market place in November	309
ČZS: Država regresira analizo medu	309	ČZS: State recovery for honey analysis	309
Obvestilo mentorjem	310	Notifications to the Mentors	310
NAŠI ZNANI ČEBELARJI Stane Sajevec: Samostojna čebelarska razstava Marjana Čepeta	310	OUR WELL-KNOWN BEE-KEEPERS Stane Sajevec: Selfgoverning Apiculture Exhibition of Marjan Čepe	310
Janez Mihelič: Ludvik Polše - znani čebelar iz Stožic pri Ljubljani	312	Janez Mihelič: Ludvik Polše - Well known beekeeper from Stožice near Ljubljana....	312
IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA ČZS: Članarina za leto 1996	314	FROM THE SOCIETY LIFE ČZS: A subscription for year 1996	314
Pred občnimi zbori čebelarskih društev ...	314	Infront of Community meeting Apiculture association	314
Franc Prezelj: Komisija za delo s čebelarskimi krožki je zaživela	315	Franc Prezelj: Beekeepers Committee club has begun to live	315
Janez Mihelič: Čebelarji iz Sentjerneja so ob občinskem prazniku srečali s čebelarji iz Ljubljane in Semiča	315	Janez Mihelič: Beekeepers from Sentjernej met at community festival with beekeepers from Ljubljana and Semič	315
Franc Godec: Spomin na lep čebelarski izlet	318	Franc Godec: Memory on the beautiful beekeepers trip	318
Marko Purnat: Čebelarski piknik članov CD Kokarje	319	Marko Purnat: Beekeepers picnic Members of CD Kokarje	319
OS Slivnica: Obiskali smo čebelarja	320	Elementary school - Slivnica: We have visited a beekeeper	320
V SPOMIN Edi Senegačnik: Adamu Kehrleju v spomin	321	IN MEMORIAM Edi Senegačnik: Adam Kehrle in memoriam	321

Slika na naslovni strani: Zadnje jesensko cvetje se poslavlja in z njim odhajajo na zimski počitek tudi naše čebele. Foto: M. Debelak

Čebelarji iz ČD Posavje pri Ljubljani in ČD Semič so obiskali čebelarje v Šentjernej. Foto: J. Mihelič

NEKAJ PODATKOV O MOJEM LETOŠNJEM ČEBELARJENJU IN LETINI

MARJAN DEBELAK

Ob koncu lanske, sicer podpovprečne čebelarke letine, je bilo kar nekaj znamenj, da bo letos končano obdobje "suhih krav", ki naše čebelarstvo pesti že vrsto let.

Povzročitelji gozdnega medenja so bili menda povsem pripravljeni za letošnji veli-

ki met. Imeli smo nadpovprečno močne čebelje družine, skoraj brez zajedavske varoje, ki bi jim pile kri. Nekateri so sicer opozarjali, da je z varojo nekaj hudo narobe in da je to samo zatišje pred viharjem. Vendar je to že druga tema. Oboroženi

Zima je bila dolga in se je zavlekla v pomlad. Vrba iva pred čebelnjakom je pozno odprla svoje rume pogače.

Foto: M. Debelak

883231

smo bili tudi z novimi spoznanji o boljšem čebelarjenju, saj redno prebiramo slovenskega čebelarja in obiskujemo čebelarstvo posvetovanje v Polju. Vse smo želeli preizkusiti tudi v praksi. Nič pa ni lepšega, kot če nam pri tem pomagajo še višje sile, in to s pašo stoletja, ki je "grozila" letos.

V nadaljevanju bom nehal posploševati in se bom raje omejil na moje podatke in moje letošnje čebelarjenje.

Povem naj le še eno splošno zadevo, da sem letos v svojem čebelarskem okolju zaman poizvedoval za dogovorjeno ceno medu. Odgovor je bil kratek: "Čemu neki, saj letos ni medu!"

Začetek te sezone je bil kar spodbuden. Moje pridobitne, dobro razvite družine, zazimljene v dveh oddelkih AŽ panja, dve družini pa celo v treh oddelkih, torej tudi v zakladi, so prezimile odlično. Zima je sicer kazala roge, kot že dolgo ne, vendar to dobro zazimljenih družin očitno prav nič ne moti. Bil je hud mraz. Zima se je vlekla in ni dopuščala izletnih dni sredi zime, kot smo bili vajeni prejšnja leta. Vse to so čebele preživele in zapoznelo pomlad pričakale v polni moči in zdravju. Da je pomlad zamujala, kažeta tudi moja statistika in beležnica. Vrba iva, ki raste pred čebelnjakom, že dolga leta nazaj ni tako pozno odprla svoje bogate rumene pogačice. V zadnjih letih je najzgodneje vzcvetela že 25. februarja, najpozneje pa 15. marca. Letos pa šele 8. aprila! Podobno se je dogajalo z drugim zgodnjepomladanskim cvetjem. Ta zapoznelost bi bila lahko za čebele tudi ugodna, saj bi cvetje obletavale še bolj razvite in v statistično toplejšemu obdobju.

Žal pa ni bilo tako. Zapoznelo cvetenje je bilo nenavadno kratko. Narava je hotela nadomestiti zamujeno. Med tem bogatim cvetenjem pa je bilo vreme tudi letos neprijazno.

Kratke dneve in urice lepega vremena so lahko bolje izrabile le zelo močne družine. Tako kot vedno! Letos se je to železno pravilo, vsaj pri meni, še posebno izkazalo.

Med enajstimi pridobitnimi družinami sta glede na druge velikane le dve nekoliko zastajali v moči. Ob koncu sezone sem iz teh dveh družin iztočil le četrtno tiste bere,

ki so jo dale druge, izjemno močne družine! Namesto povprečno dvajset le povprečno pet kilogramov na družino.

Ko je bolj ali manj v dežju odcvetelo sadno ter drugo pomladno drevje in cvetje, sem skupaj z drugimi čebelarji nestrno pričakoval napovedano, a žal kmalu tudi preklicano medenje smreke, ki je pri meni od nekdanja glavna paša. Res ni bilo nič, ali skoraj nič, ker je bilo sušno in vetrovno. Čebele so sicer v gozdu nabirale nekaj predvsem zgodaj zjutraj. Kaj je medilo, pravzaprav ne vem, saj jih na smrekah ni bilo videti.

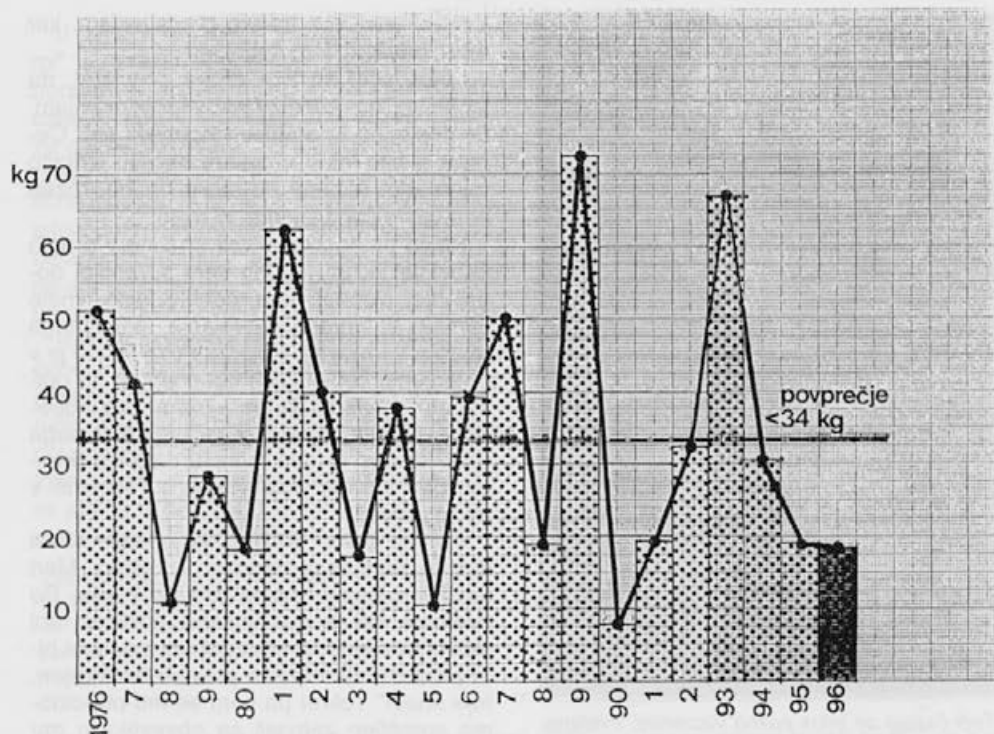
V drugi polovici aprila so bile moje družine v dveh oddelkih žnideršičev nabitno polne. Do tedaj jih nisem odpiral. Tudi dražilno jih ne krmim, saj jim jeseni zagotovim dovolj (približno 20 kg) zimsko-pomladnih zalog hrane. Družinam sem dodal tretji oddelek (zaklado) in tja prestavil nekaj medenih in obnožinskih satov, ki so bili pri širjenju gnezda v napoto. Nadomestil sem jih s praznimi sati iz omare. Tesno ob zaležene sate v gornji etaži AŽ panja sem tedaj vstavil (to počnem vsako leto) trodelni trotovski ali gradilni satnik.

Trotovski sat v pridobitnih družinah je zame ena najpomembnejših prvin tehnologije čebelarjenja. Pomaga mi pri preprečevanju rojilnega razpoloženja, ohranjanju lepih satov brez vložkov trotovine, spodbujanju delovne vneme čebel, kontroli okužbe z varojo in splošni kontroli stanja v čebelji družini.

Ker nisem pričakal medenja na smrekah, sem toliko več upanja vlagal v lipovo pašo, saj ta po mojih dolgoletnih opazovanjih nikoli povsem ne zataji. Letos pa je tudi lipa naredila izjemo. S širokolistne zgodnje lipe, ki pri meni slabo medijo, so čebele prinesle vsaj nekaj, ker je bilo med dežjem nekaj ur lepega vremena. Takoj za lipo pa je pohitel s cvetenjem lipek, vendar je v dežju in hladu tudi naglo odcvetel, ne da bi ga čebele vsaj dobro okusile.

Letos sem imel na tehtnici prav eno od dveh slabše razvitih pridobitnih družin, tako da je bila slika o donosih res slaba, precej slabša, kot je bila v resnici.

Sredi avgusta sem letos drugič in zadnjič urejal pridobitne družine. Pripravil sem

Prikaz povprečja medene bere v enaindvajsetem zaporednem obdobju. Posamezen stolpec prikazuje povprečno količino iztočenega medu na eno pridobitno družino v AŽ panjih z zakladami pri čebelarjenju na stalnem mestu.

Črta letnih donosov, ki je vsa leta močno nihala, je letos zastala domala na isti vrednosti kot lani, to pa je, žal, skoraj na polovici dolgoletnega povprečja.

Ljubiteljsko čebelarstvo Marjan Debelak, Bled.

jih za prezimovanje, hkrati pa sem jim odvzel medene zaloge, ki pripadajo čebelarju. Dan pred tem je bil na obisku moj prijatelj, znan čebelarški navdušenec. Videl je, da so panji polni medu in zalege, to pa ga je glede na njegove slabe letošnje izkušnje zelo začudilo.

Po njegovem mnenju je bila pri meni tako dobra paša. Jaz pa sem prepričan, da so vzrok za to predvsem izjemno močne družine.

Če bi bile tudi druge pridobitne družine v odločilnem pašnem obdobju slabše razvite - tako kot sta bili že omenjeni dve - tudi meni skoraj ne bi bilo vredno točiti. V tem tiči vsa skrivnost mojih "dobrih paš".

Tako pa sem od enajstih lani zazimljenih pridobitnih družin iztočil 200 kg medu. Precej medu je ostalo še v panjih na medenih venci nad zalego in ga tudi ni šlo iz satja, ker se je strdil. Ta bo družinam ostal za

priboljšek spomladi, ko jim bom aprila dodal zaklade. Tudi sam sem bil presenečen nad razmeroma obilno bero.

Za marsikoga bo zanimivo zvedeti, kam družine v zakladnem AŽ panju brez matične rešetke kopičijo med. Skoraj brez izjeme ga je bilo največ v zgornji, mediščni etaži, kjer so bili sati pokriti do dna. V zakladi pa je bil med nekoliko manj pokrit, razen na saticih. Zalege je bilo največ v spodnji, plodiščni etaži in praviloma na nekaj satih v zakladi. Samo izjemoma sem našel kakšen sat zalege tudi v gornji, mediščni etaži. Nad takšnim razporedom, ki so si ga čebele izbrale same, se ne morem pritoževati, ker mi v celoti ustreza.

Letos sem se že tudi popolnoma navadil uporabljati léšice pri vseh pridobitnih družinah. Uporabljam jih od začetka možnega nastanka rojilnega razporeda do konca rojilnega obdobja. Ohišje léšice, brez

Tudi češnje so letos pozno vzcvetele, cvetenje je bilo kratko, pa tudi vreme je bilo le zelo kratek čas primerno za obiske čebel.

Foto: M. Debelak

vstavljeni matične rešetke, je na panju lahko precelj dlje, morda tudi celo leto, saj imajo družine s tem nekako povečan panjski prostor ter dobro zavarovan in razločen panjski vhod. Pri zaprtih léšicah na panjih nimam nobenih skrbi glede rojenja in glede dela s čebelami. Čebelarjenje brez

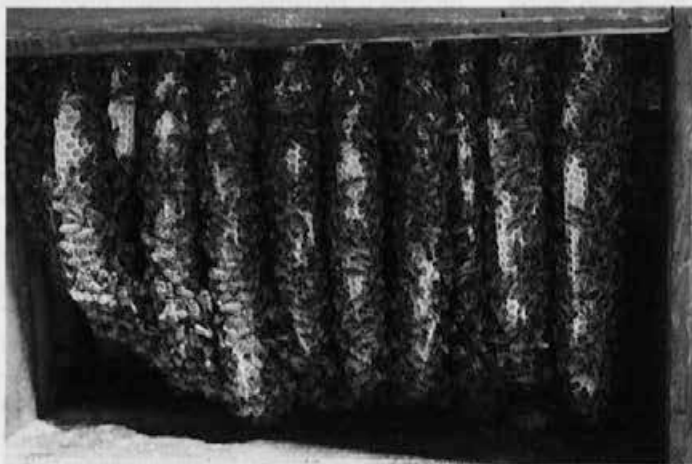
lésic si zdaj le s težavo predstavljam, ker toliko olajšajo delo čebelarju.

Letos sem se tudi znova prepričal, da lahko rojilno krizo učinkovito odpravljam, če dosledno uporabljam trotovski sat. Čeprav je bilo letos v našem okolišu izrazito rojno leto, nobena od mojih družin, razen ene upravičene izjeme, ni rojila.

Rojile pa so skoraj vse družine v drugih čebelnjakih, pri katerih sem spremljal dogajanje, vendar tam čebele niso imele ventila za redno odvajanje odvečnega mlečka v trotovinu. Rojenje skozi léšico je v omenjenih čebelnjakih potekalo po že opisanem scenariju, le da letos ni bilo nobene primera obsedelega brezmatičnega roja, temveč le dva manjša ostanka takega roja. Vsi roji skozi léšico so se vrnili v svoje panje.

Z mojo edino družino, ki je rojila skozi léšico, sem imel zanimivo izkušnjo. Med njenim rojenjem me ni bilo na Bledu. Po telefonu me je v Ljubljano poklical moj skrbni sosed in mi povedal novico, ki bi bila pred izumom léšice pravi šok: "Marjan, roja imaš!" Tokrat pa sem se mu popolnoma sproščen zahvalil za obvestilo in mu skušal pojasniti, naj si ne dela skrbi, saj bo roj šel sam nazaj, v najslabšem primeru pa me bo čakal na drevesu, dokler ga ne ogrebem.

Ko sem čez nekaj dni prišel k čebelam je na drevesu ostala le manjša kepa čebel. Ravno toliko, da sem lahko opravil še en poskus spravljjanja obsedelih brezmatičnih rojev z najvišjih vej brez plezanja po lestvi ali drevesu.

Kljub vsemu so se čebele letos lepo razvijale in močna družina v polovičarju je dogradila prostor med satniki in vratci, ko okence ni bilo več napoti. Pri prijatelju v Ljubljani. foto: M. Debelak

V zvezi z roji so mi ostali le še "problemi" s sosedi. Prihranek časa pri sitnih opravilih s preurejanjem in prestavljanjem satja v čebeljem gnezdu zdaj raje porabim za daljše posedanje na opazovalni klopici pred čebelnjakom. Posmeh zaradi romantične klopice, ki se je ob branju članka verjetno prikradel na lica prenekateremu čebelarju, bo zamrl tedaj, ko bodo tudi ti čebelarji spoznali, da je mogoče uspešno čebelariti tudi brez velikega brskanja v panju.

Rezultat mojega letošnjega zakladnega čebelarjenja je torej kljub izjemno slabim pašnim razmeram še vedno visoko nad ničlo, čeprav je hkrati globoko pod mojim dolgoletnim povprečjem 30 do 35 kg. Letošnja bera je 18 kg na panj, za čebele pa mi skoraj ni bilo treba skrbeti, ker so to namesto mene opravile léšice.

Zasilna lesica je matična rešetka, prislonjena na brado in pred verando AŽ panja. Tudi letos se je izkazala kot nujni pripomoček tam, kjer želimo kljub čebelarjevi odsotnosti vsaj začasno ohraniti čebele v domačem čebelnjaku.
Foto: M. Debelak

Povzetek vremensko-pašnih razmer v sezoni 95/96 na opazovalnem prostoru 550 m nad morjem, Bled, vzhodna lega:

4. 11. 1995	čebele še letajo in nosijo obnožino
5. 12.	prvi sneg (za Miklavža)
13. 12.	močno sneži
19. 12.	sneg pobralo
22. 12.	močna odjuga (10°C)
27. 12.	čez noč nametlo veliko južnega snega, žled, polomilo veliko drevja
4. 1. 1996	snega že okoli 40 cm
12. 1.	južno, sneg pobira noč in dan
22. 1.	zima spet pritisnila, mraz
24. 1.	sneži, pršič
26. 1.	sneg in žled - veliko škode na drevju! mrtvic ni opaziti, pred žreli mokro (zalegal)
13. 2.	sneži, mrzlo, čebele še vedno ne izletavajo, cvetja ni
19. 2.	dežuje, na Gorenjskem sneži
20. 2.	sneži, moker sneg za pustni torek
23. 2.	mrzlo, čebele se še niso otrebile
27. 2.	prvi skromen izletni dan (tri mesece in pol brez izleta!)
3. 3.	spet mraz, čebele doma
13. 3.	sneži, mrzlo
20. 3.	prvi res dober izletni dan, snega še okoli 40 cm, prva obnožina, malo nad 10°C
30. 3.	sneži
8. 4.	vrba iva začela cveteti
13. 4.	sneži
21. 4.	odprti prvi cvetovi marelice ob južni steni

2. 5.	slabo vreme, čebele samo občasno malo izletavajo, cvetijo češnje, slive in hruške
10. 5.	vzcvetele jablane, dež, sonce, dobra paša
20. 5.	paše ni več, lepo vreme je bilo samo med papeževim obiskom
28. 5.	bezeg se odpira, slabo vreme, brez paše
6. 6.	nekaj paše, predvsem zjutraj (smreka?), pribl. 10 dni lepega vremena s temp. blizu 30°C, tudi lipa v cvetju, vročina, suša, vetrovno
25. 6.	mrzlo, deževno, vzcvetel lipk, ne morejo na pašo
3. 7.	še vedno zelo slabo vreme, dež, mraz, čebele skoraj ne izletavajo, paša na lipku uničena
4. 7.	končno, a spet prepozno toplo in sončno
8. 7.	hladno, paše ni ...

PRIPIS

Ker želim pri vodenju komisije za tehnologijo pri naši Čebelarški zvezi - to delo so mi to leto vnovič zaupali - doseči učinkovite rezultate, vas vabim, dragi čebelarji, k sodelovanju.

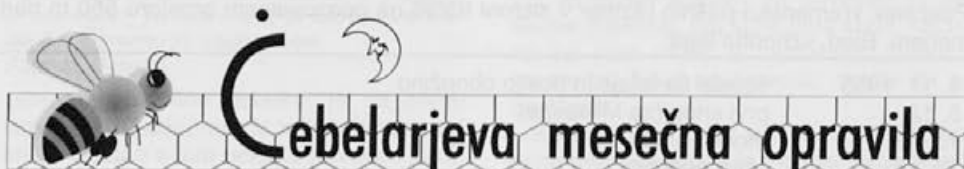
Za začetek in ogrevanje bi bilo po mojem mnenju kar primerno, da bi se s svojimi mnenji oglasili vsi tisti čebelarji, ki imate iz lastnih izkušenj kaj pomembnega in zanimivega povedati o vprašanju, ki je v ospredju gornjega članka in se glasi: "Ali

imamo z zelo močnimi družinami v pašnem obdobju tudi velike donose medu?"

Dobro bi bilo zvedeti tako pritrdilne kot tudi nikalne odgovore. Vse bi objavili in jih po potrebi strokovno komentirali. Vaše izkušnje, take ali drugačne, naj bodo opisane tako, da bo mogoče razbrati tudi najbolj zanimiv odgovor: ZAKAJ so močne družine prinesle več medu (kot manj močne) oziroma ZAKAJ manj?

Predsednik komisije za tehnologijo,

M. DEBELAK

ČEBELARJEVA OPRAVILA V NOVEMBRU

JANEZ BRVAR

Za november kot zadnji jesenski mesec je značilno hitro padanje dnevnih in nočnih temperatur. Jutra so dolga in hladna, mokra ali celo meglena. Sonce lahko dan ogreje le za nekaj kratkih ur. Še zadnje redke cvetlice v naravi zdaj dokončno uniči slana.

Čebele so že strnjene v zimsko gručo – nekakšno kroгло. Ustvarjanje zimске gruče je zelo pomembno biološko prilagajanje čebel zimskemu času. V tesni gruči, ki si jo ustvarijo povečini v spodnjem delu panja, tik ob izletu, s središčem na praznih celicah, kjer so se poleg le še zadnje čebele v tem letu, bodo zimo prebile z najmanjšimi izgubami. Fiziološko stanje zimskih čebel, še zlasti čebel iz jesenskega legla je prav tako prilagajeno zimskemu obdobju. V primer-

javi s poletnimi čebelami imajo zimске čebele bolj razvite žleze in tudi bolj razvito telo – v njih je nakopičena večja količina beljakovinskih snovi in masti. V telesu zimskih čebel je večji odstotek suhih snovi, ker imajo tudi večjo količino hranljivih snovi, skupna količina vode v njihovih tkivih pa je manjša. Poleg tega se v njihovi krvi povečuje količina enostavnega sladkorja – glukoze. Vse to pa je zelo pomembno za prilagajanje čebel na prezimovanje, saj jim zmanjšuje točko zmrzovanja telesnih sokov in zagotavlja rezervo hranljivih snovi.

Kljub njihovi biološki in fiziološki pripravljenosti na prezimitev izkoristijo vsak sončen topel dan za zadnji jesenski izlet. To je še kako koristno, saj si na teh izletih

Zima je primeren čas za organiziranje čebelarških razstav, ki so zelo primerne za propagiranje čebeljih pridelkov in čebelarstva. Slika je s čebelarske razstave, ki je bila letos v Mozirju. Foto: M. Skok

mogoče še zadnjič to jesen izpraznijo debelo črevo in si tako olajšajo prezimovanje.

Za čebele nastopi čas zimskega mirovanja, seveda pa to ne velja za čebelarja. V čebelnjaku in okolici nas čaka še kar nekaj dela, da čebelam zagotovimo toplo in mirno zimovanje ter pripravimo vse, kar v tem obdobju lahko, da bo spomladanski razvoj uspešen.

- Če so čebele zapustile medišča, bomo iz njih pobrali satje in pokrili rešetko, očistili medišče prizidkov in propolisa, okenca in nosilne palčke pa očiščene zložili na matično rešetko.

- Konec meseca bo verjetno že tudi čas, da panje toplo odenemo s primerno zračnimi in suhimi blazinami.

- Še enkrat bomo preverili vsa žrela, in če še nismo, bomo namestili zapore proti rovkam, pred čebelnjak nastavili strašilo za ptice in jim nekoliko proč namestili in napolnili krmilnice.

- Ob zazimavi in toplotnem paženju panjev si bomo še zadnjič zapisali, kakšno je stanje družin, npr.: na kolikšnem številu satov sedijo, strnjenost gnezda, morebitna vznemirjenost posamezne družine itd.

- Odvzeto satje bomo sortirali. Satje, ki smo ga izločili iz nadaljnje uporabe bomo iztočili, če je v njem še kaj medu, izkopali morebitni cvetni prah in iz okvirjev postrgali propolis.

- Satje, namenjeno nadaljnji uporabi, bomo sortirali tako, da bo medeno satje ločeno od satja s cvetnim prahom in dru-

gega satja po starosti. Takšno sortiranje satja nam bo v veliki meri olajšalo delo spomladi pri vnovičnem vstavljanju in urejanju gnezd.

- Najpomembneje pa je, kako bomo satje shranili, da ga bomo lahko razkužili in zavarovali pred voščenim moljem, da bo ostalo suho in neplesnivo in da se preostali med ne bi prek zime skisal in pokvaril.

Shramba za satje mora biti suha, hladna in tudi dovolj zračna. Prav tako mora biti zavarovana pred mišmi.

Sam v ta namen uporabljam posebno kletno sobo. Na stenah imam police za satje, satnice in vosek, poleg tega pa imam v sobi tudi čebelarsko orodje in drugo opremo. Takšna shramba mi omogoča preglednost, še bolj pomembno pa je, da mi omogoča varno in zdravo hranjenje satja ter razkužitev vsega satja, orodja in opreme s svečo seta askomizol oziroma s svečo fumigena. Gre za dimno razkužitev celotnega prostora in vsega, kar je v njem.

Čebelarji z manjšim številom panjev naj uporabijo omare, ki jih je mogoče zatesniti in jih prav tako lahko uporabimo za ta namen. Še bolje pa je, če si priskrbite zamrzovalne skrinje ali omare, ki sicer niso več uporabne. Če se še dobro zapirajo, so lahko vse leto čudovita shramba za satje. Od časa do časa moramo v njej prižgati listič žepa. Vse te težave pa odpadejo pri nakladnih panjih in Kirarjevem panju. Pri obojih satje hranimo v nakladah, zloženih ena na drugo. Zgornjo pustimo in jo upora-

Moja shramba za mediščno satje in vosek. Prostor naj bo pozimi hladen in zračen. Police si lahko izdelamo sami, satnike pa pred skladiščenjem očistimo prizidkov.

Foto: J. Brvar

bimo za razkužilo ali žveplanje, stike naklad pa oblepimo z lepilnim trakom. Seveda je še več načinov in vrst hranjenja in razkuževanja satja in orodja. Opisal sem le načine, ki jih uporabljam sam.

Ko so čebele že urejene, satje sortirano in shranjeno, pridelki pa uskladiščeni in pravilno embalarani, če že ne prodani, uređimo še zadnje, to je čebelnjak. V njem naj ne bo prostora za staro šaro, naj ne bo domovanje miši ali celo podgan, prav tako ne mačk ali kokoši. Na vse to sem namreč pri ogledu čebelarstev že naletel. Videl pa sem tudi lepo število skromnih in razkošnih čebelnjakov, urejenih z ljubeznijo in občutkom za red, higieno in estetiko. Povsod, kjer je bilo čebelarstvo urejeno na zunaj, je bilo tako tudi pri družinah in nasprotno.

November je tudi čas, ko lahko polepšamo in zavarujemo zunanost panjev in čebelnjaka. V suhih in ne preveč hladnih dneh, ko čebele ne izletavajo, lahko preple-

skamo pročelje panjev, jih polepšamo, predvsem pa zavarujemo pred vremenskimi vplivi.

Ko smo pri čebelah in v čebelnjaku postorili za letos skoraj vse, namenimo nekaj več časa tudi sebi in svojim rednim odjemalcem čebeljih pridelkov. Ob pomoči strokovne literature, videokaset, predavanj, ki jih organizirajo društva in zveze, širimo svoje strokovno znanje o čebelah, njihovih pridelkih ter koristnosti in pomembnosti čebel v naravi. To obnovljeno in razširjeno znanje posređujemo tudi drugim. Iz lastnih izkušenj vem, da ljudje, ki poznajo življenje čebel, zelo radi prisluhnejo zanimivostim iz čebeljega sveta. To pa je po mojem tudi najboljša pot do zanimanja za čebelje pridelke, njihovo korist in uporabnost ter za pridobitev novih osveščenih kupcev, ki bodo znali ceniti in uživati dobrine čebeljih pridelkov.

Bolezni čebel

RAZMIŠLJANJE O ODPORNOSTI VAROE NA FLUVALINAT IN NEKATERIH ALTERNATIVNIH UKREPIH

prof. dr. JURIJ SENEGAČNIK

V skoraj petnajstih letih boja z varoo v Sloveniji so tudi slovenski čebelarji dodobra spoznali, kako zelo drži trditev nekaterih

uglednih znanstvenikov, med njimi tudi dr. Liebiga, češ da varoe ni mogoče uspešno zatirati brez ustrezne kemoterapije. Izjeme

so le v posebnih okoliščinah, značilnih npr. za vzhodno Azijo.

Tako v medicini kot v agrokulturi pa se pri kemoterapiji pojavlja rezistenca. Gre za odpornost nekega škodljivca na sredstvo, s katerim ga zatiramo oziroma skušamo zatreti. Vzrok je seveda v tem, da se škodljivec na neki način, ki ga po določenem času šele pridobi, izogne delovanju učinkovine, s katero ga sicer uničujemo. Ponavadi nastanejo posebne obrambne biokemijske reakcije, ki nekako inaktivirajo uporabljeno zdravilo oziroma kemoterapevtik.

Če bi se vprašali, ali se je danes pri zajedalcu varoi res že pojavila odpornost na doslej najučinkovitejši akaricid fluvalinat, bi iz različnih krajev in držav dobili povsem različne odgovore. Iz nekaterih, npr. iz Italije, zadnje čase pa tudi iz Avstrije, že poročajo o veliki odpornosti v posameznih krajih in regijah, to pa seveda ne obeta nič dobrega in zahteva zamenjavo akaricida.

In kako je pri nas? Iz priložnostnih pogovorov s čebelarji iz različnih koncev Slovenije izvemo, da tudi z našimi fluvalinatnimi deščicami ponekod ni (več) vse v najlepšem redu.

Natančnejša analiza pokaže, da so vzroki za neuspeh in morebitno odpornost še vedno stari grehi; nevednost in še kaj hujšega. Dosedanja številna predavanja in članki so čebelarje že od vsega začetka, še pred »fluvalinatnim obdobjem« dovolj resno opozarjali na določeno zakonitost, ki bi jo morali upoštevati.

Ob uvedbi zdravljenja s fluvalinatom pa so ob splošni euforiji začeli številni čebelarji spet zanemarjati ta pomembna opozorila, nekateri pa so jih sploh pozabili. Zgodaj spomladi in sredi avgusta so v panje vlagali deščice (lahko tudi dvomljive kakovosti!), za vse drugo pa se niso več zmenili. Po končanem zdravljenju deščic pogosto niso pobrali iz panjev, to pa ima lahko tudi nekatere neprijetne posledice. Redki čebelarji so učinek fluvalinata v svojih panjih preverjali z ugotavljanjem poginulih varoj.

Morda ne bo odveč, če na kratko ponovimo razloge, ki so nekoč že povzročili neuspeh pri zatiranju varoze. Ob njih se bomo zavedli napak, ki smo jih delali in jih delamo tudi v zdajšnjem »fluvalinatnem obdobju«.

1. pomanjkljivo poznavanje in upoštevanje življenjskih navad in razmnoževanja pri varoi in čebelah;
2. pomanjkljivo, največkrat prepozno zdravljenje;
3. neučinkovitost ali premajhna učinkovitost akaricidnega sredstva;
4. nepravilno, največkrat premajhno doziranje zdravila;
5. pojav odpornosti zaradi vzrokov, omenjenih v 3. in 4. točki;
6. pomanjkljivo nadzorovanje učinkovitosti ukrepov na podlagi števila poginulih varoj, pa tudi premajhen nadzor nad naravnim poginom varoj;
7. sekundarne infekcije, ki jih varoa povzroča pri sesanju hemolimfe;
8. pomanjkanje enkratnega načrtnega

Le z močnimi in zdravimi čebelami bomo uspešno čebelarili. Tega se zaveda večina čebelarjev a žal ne vsi. Foto: F. šivic

zdravljenja vseh čebeljih družin na posameznih območjih. Tako zdravljenje je danes v nekaterih državah obvezno, zato je brezplačno ali vsaj delno subvencionirano.

2. O dosedanjih »fluvalinatnih« ukrepih v Sloveniji

V nekaterih predavanjih od l. 1989 naprej so avtorji predstavljali zatiranje varoze po zgledu izraelske veterinarske službe. Deščice velikosti 4x20 x 180 mm so prepojili z vodno emulzijo industrijskega sredstva fluvalinat, imenovanega mavrik aquaflo, izdelanega v ZDA (Zoecon, Palo Alto, California). Sredstvo vsebuje 240 g aktivne snovi na liter. Mavrik aquaflo so razredčevali z vodo v razmerju 1:4. Namesto tega sredstva so pri nas uporabljali evropsko različico, klartana, pa tudi sredstvo, imenovano samo mavrik (to je raztopina fluvalinata v dezaromatizirani frakciji nafte). Vsa sredstva so razredčena v razmerju 1:4. Mavrik aquaflo in klartan spominjata na tekočo smetano ali jogurt. Po navodilih proizvajalca je rok uporabnosti dve leti.

Številni čebelarji so menili, da je postopek izraelske veterinarske službe za zatiranje varoe dovolj zanesljiv in primeren tudi za slovensko čebelarstvo. Zato so ga začeli uporabljati tudi sami, pri tem pa so povečini spreminjali le debelino deščic. Najpodjetnejši so deščice kolikor mogoče stanjšali, s tem pa so želeli zmanjšati porabo aktivne snovi. Uporabljati so začeli ploščice iz furnirja, debele 1 mm. Gre za odlično in zelo varčno izvedbo.

Impregnirane in osušene deščice so nato zgodaj spomladi in pozno poleti za 5 do 8 tednov vstavljali v plodišča panjev. Obesili so jih med dva sata sredi zalege. Ob dotiku s ploščicami so na odrasle in tudi komaj izlegle čebele prehajale molekule fluvalinata in kontaktno delovale na zajedalce. Ti so zato odpadali in poginjali. Ob zadostni koncentraciji akaricida in primerno veliki površini deščice je bil panj v nekaj tednih zanesljivo čist.

Evropski kemijsko-farmaceutski koncern Sandoz je za zatiranje varoe izdelal posebne PVC trakove, prepojene s čistim fluvalinatom, velikosti 25 x 3,5 cm in težke približno 7,5 kg. V njih je približno 0,7 g

čistega fluvalinata. Po navodilih proizvajalca naj bi zgodaj spomladi in pozno poleti v panjih neprekinjeno 6 do 8 tednov delovala dva taka trakova. Ti trakovi so registrirani tudi pri nas. Naši čebelarji so v panje povečini obešali le po en trak. Trgovsko ime teh trakov je apistan.

Preprost račun pove, da deščica iz furnirja ni enake velikosti kot izraelska, vpije od 1 do 1,5 cm³ vodne emulzije klartana 1:4. V ploščici je 50 do 70 mg čistega fluvalinata, ki je enakomerno porazdeljen po vsej površini. Čebele z dotiki odnašajo molekule fluvalinata s površine, le-te pa se nadomeščajo s prehodom iz notranjosti, torej z difuzijo.

Če je koncentracija fluvalinata na traku ali deščici zadostna, lahko pričakujemo uspeh. Če je premajhna, pa se prej ali slej pojavita neučinkovitost in odpornost.

Koncentracija pa je lahko premajhna:

1. zaradi inaktivacije akaricida ob neprimeren shranjevanju;
2. zaradi že pretečenega roka uporabe;
3. zaradi nepravilne, nestrokovne, lahko pa tudi namerno premajhne količine akaricida;
4. zaradi propolizacije deščic (to se zlasti rado zgodi v nepašnih obdobjih ali pozno poleti).

Dosedanje izkušnje kažejo, da je primerno shranjen klartan učinkovit še dolgo potem, ko poteče rok uporabe. Zato lahko njegovo neučinkovitost ali premajhno učinkovitost, če ne gre za propolizacijo deščic, z veliko verjetnostjo pripišemo premajhni koncentraciji aktivne snovi. Ker so bila navodila za pripravo vselej dovolj jasna, je torej za to odgovoren čebelar sam.

V najnovejši tuji literaturi zvemo, da so pri podrobnejši analizi vzrokov za odpornost na fluvalinat na nekaterih območjih Italije in pri analizi apistanskih trakov ugotovili nižje koncentracije fluvalinata od tistih, ki jih navaja proizvajalec. Torej je huda napaka nastala celo v industriji.

V Izraelu so l. 1988 v enem laboratoriju pripravili neoporečne deščice za vseh 2000 panjev. Rezultati so bili odlični, uporabo oziroma učinkovitost pa so nadzirali. Kako pa pri nas? Odgovor je znan, vendar ni v celoti razveseljiv. Tudi iz nekaterih naših

območij oziroma krajev slišimo, da so deščice manj učinkovite ali sploh neučinkovite.

Ob bojazni, da se ponekod morda res že pojavlja odpornost, je odgovor seveda nabelen in preprost: Na takem območju je treba najprej preveriti učinkovitost strogo po izraelskem predpisu izdelanih in uporabljenih deščic. Če ne bo uspeha, jih je treba zamenjati.

Za vsak piretroid mora organizem varoe izdelati poseben encim, ki edini lahko razcepi estrsko vez: za fluvalinat je to fluvalinat karboksilesteraza, za flumetrin (iz bayvarola) pa flumetrin karboksilesteraza. Če bi se v prihodnosti pojavila odpornost tudi nanj je dobro vedeti, da varoe, odporne na fluvalinat, niso hkrati odporne tudi na drug piretroid.

(nadaljevanje prihodnjič)

SPORE HUDE GNILOBE V MEDU - STANJE V ŠVICI

SCHWEIZERISCHE BIENEN-ZEITUNG 119 (1996) 9, 513-515

Prevedel in priredil: prof. J. SENEGAČNIK

Ob zadnji spremembi predpisov o živalskih kužnih boleznih l. 1995 so se v Švici ukvarjali tudi s stanjem hude gnilobe. Poleg splošne težnje po čim večjem prilagajanju Evropi, ki ga je bilo opaziti, je izšel tudi predpis, da mora biti hrana za čebele brez spor paenibacila (prej: bacila larvae).

To je bil tudi povod za iskanje metode za dokazovanje Paenibacillus larvae v medu. Z ustrežno metodo bi namreč postalo lahko ugotavljati navzočnost tega povzročitelja na sploh, hkrati pa bi odkrivali tudi morebitna bolezenska žarišča.

Razvoj zatiranja hude gnilobe v Švici

Neodvisno od drugih je prof. Burri že l. 1904 v Liebefeldu odkril povzročitelja hude gnilobe, sporotvorno bakterijo, in jo imenoval Bacillus larvae. Letos (to je leta 1996) pa so ta mikroorganizem preimenovali v Paenibacillus larvae. S tem je bilo mogoče mikroskopsko diagnosticirati obe vrsti gnilobe (tj. pohlevno in hudo). Zatiranje hude gnilobe je kmalu postalo obvezno.

Od leta 1923 naprej je bilo število okužb s hudo gnilobo tudi uradno registrirano.

Povprečno je bilo prijavljenih približno 136 žarišč okužbe na leto, vendar so bile razlike med posameznimi pokrajinami velike. Zelo prizadeti so predvsem kantoni Bazel, Tessin, Graubünden in deli zahodne Švice.

Pogostost obolenja se je precej povečala v letih 1964 - 1975. Zelo verjetno je seveda, da je s tem povezana tedanja dokaj liberalna uporaba antibiotikov. V petdesetih in šestdesetih letih so jih namreč precej

uporabljali brez ustreznih hkratnih dezinfekcijskih ukrepov.

1974 je Zvezni veterinarski urad izdal tehnična navodila, ki so določala, da je treba družine, ki so zbolele za hudo gnilobo, uničiti. Zdravljenje z različnimi sredstvi odlej ni bilo več dovoljeno niti pri močnih družinah, ki jih je bolezen le malo prizadela. Pretresanje oziroma priprava umetnih rojev, morebiti združena z dodajanjem antibiotikov (kot to počnemo danes), je bila dovoljena le v izjemnih primerih.

Po tem letu je prijav manj kot sto na leto (okroglo 5 promilov) in brez dvoma je število tako majhno zaradi strogega načina zatiranja, ki je naravnano na uničevanje spor Paenibacilla larvae. Pri zatiranju boleznih čebelarje podpirajo kantonalne veterinarske oblasti in čebelarski inšpektorji. Od avgusta letos diagnozo ugotavljajo v štirih laboratorijih. V prihodnje bodo ugotavljanje kužnih boleznih usklajevali kantoni in čebelarske organizacije. V zvezi s tem bi seveda morali čim prej uvesti ustrezno zdravstveno varstvo čebel.

Trosi Paenibacilla larvae v medu

Pri dokazovanju trosov gre pravzaprav za metodo, ki so jo leta 1993 prevzeli od prof. Ritterja iz Freiburga. Zaradi enostavnosti je treba vzeti le material iz ene celice in ga razmazati na eno agarno ploščo. Metoda je izpopolnjena s centrifugiranjem vzorca in z dodatkom naliksidinove kisline k agarju.

Centrifugiranje

Ker je pri Ritterjevi metodi potrebnih za ugotovitev hude gnilobe 1500 do 3000

spor na gram medu, so za znižanje tega števila pri izboljšani metodi uvedli centrifugiranje. S tem so spodnjo mejo dokazljivosti znižali na 91 spor na gram medu, torej za 16 do 32 krat.

Naliksidinova kislina

Med vsebuje veliko spor različnih bacilov, med njimi je pogosto tudi povzročitelj pohlevne gnilobe. Njegova lastnost je, da tako rekoč prekrije agarno ploščo, to pa seveda onemogoča pravilno presojo in vrednotenje. Ker je ta *Paenibacillus alvei* povečini v nižji koncentraciji kot *P. larvae*, že razredčitev v razmerju 1:10 odpravi ta pojav in zviša mejo dokazljivosti za *P. larvae*.

Naliksidinova kislina (v koncentraciji 3 g/ml) pa selektivno zavira rast *P. alvei*, tj. povzročitelja pohlevne gnilobe. To lepo pokaže naslednji poskus: Pri nanosu 29 okuženih medov na MYPDP agar z nalidinovo kislino in brez nje, je bilo od vzorcev brez kisline 23 neocenljivih oziroma neuporabnih. Vzorci z nalidinovo kislino pa so omogočali jasno diagnozo. Rast *P. larvae* namreč pri teh ni bila ovirana.

Mogoče je tudi biokemijsko in histološko razločevanje od drugih mikroorganizmov. Zaradi prevelike specialnosti se v njo ne spuščamo.

Preiskava različnih medov

Skupaj je bilo preiskanih 58 uvoženih medov in 106 švicarskih medov. Od švicarskih jih je bilo 13 iz trgovin, sedem iz okuženih stojišč in 86 iz naključnih stojišč.

Od 58 tujih medov je bilo 55 pozitivnih. Pri preiskavi z naliksidinovo kislino spor *P.*

larvae niso dokazali le v treh primerih. Ti trije medovi so bili sortni, in sicer iz Avstralije, s Sicilije in iz Švedske. V Avstraliji spore navadno uničujejo s sevanjem.

Od doslej analiziranih 106 švicarskih medov je bilo pozitivnih na hudo gnilobo le 16 vzorcev, tj. 15 odstotkov (5 vzorcev iz trgovine, štirje iz naključno izbranih čebelarstev in šest z okuženih stojišč). Prve izkušnje s švicarskimi medovi kažejo, da je razširjenost spor hude gnilobe na naključno izbranih stojiščih, ki ne kažejo kliničnih znakov bolezni, zelo majhna, približno 4,7 odstotna. Zatiranje hude gnilobe za izkoreninjenje bolezni je torej povsem upravičeno.

Po drugi strani pa so spore v medu dokazali na vseh stojiščih, ki so bila okužena v letu odvzema vzorca, pa tudi prej ali pozneje. Zato obstaja možnost, da bi z obsežnimi preiskavami medu z različnih območij lokalizirali možna žarišča okužbe.

Povzetek

Švicarski med iz trgovske mreže je bil pogosteje pozitiven na trase hude gnilobe kot med z naključnih stojišč. Pogosto gre za mešane vrste medu.

V primerjavi z uvoženimi medovi je švicarski med občutno manj okužen. Čebelarjem pa seveda priporočamo, da čebele krmijo le z medom iz zdravih čebelarskih obratov.

Za določitev regionalne porazdelitve spor hude gnilobe je seveda število preizkusov, ki smo jih opravili, premajhno. Zaželeno bi bilo te raziskave razširiti, saj bi le tako lahko dobili podrobnejšo in popolnejšo sliko stanja hude gnilobe v Švici.

ZATIRANJE POAPNELE ZALEGE

(Gruber Josef, St. Margarethen 61, A 5400 VIGAUN)

Že sedem let se bojujem proti poapneli zalegi v svojem čebelnjaku. Imam 20 čebeljih družin. Poskusil sem z različnimi čaji, a uspeha ni bilo. Po naključju sem postal pozoren na sod z apnom, v katerem se voda tudi poleti med najhujšo pripeko ni pokvarila. Zame je bilo to znamenje, da apnenec uniči vse klice. Voda ima ph-vrednost 11,9 in je nasičena z dvema od-

stotka kalcija. Pred petimi leti sem naredil poskus: zelo prizadeti družini sem dodajal to apneno vodo. Čisto apneno vodo sem pomešal s sladkorjem v razmerju 1:1 in jih začel krmiti v sredini avgusta. Čebele so brez problemov sprejele hrano, nič jim ni škodilo. Že v prihodnjem letu ni bilo o poapneli zalegi nobenih sledi več. Odločil sem se, da bom vse družine hranil z apne-

no vodo. Danes lahko rečem, da v mojem čebelnjaku ni poapnele zalege. Je to naključje ali pa je apnec uničil trose poapnele zalege? Po mojih izkušnjah

preventivno hranjenje v majhnih količinah ne pomaga. Zanimalo bi me, ali so tudi drugi čebelarji skušali ukrepati na podoban način.

Iz tuje literature

NOVI POLNILNI APARAT NA PREIZKUŠNJI POLNENJE MEDU V ČEBELARSKEM INŠTITUTU V KIRCHHAINU

Obrat inštituta je v zadnjih treh letih prodal od tri do pet ton medu na leto. Večino so ga v 15-kilogramskih vedrih prodali čebelarjem, ki jim je medu primanjkovalo, hoteli pa so obdržati svoje kupce. Taka prodaja se je v minulih letih stalno povečevala, čeprav iz nekaterih mest poročajo o dobro napolnjenih in prepolnih skladiščih medu. To je tudi vzrok za občutno večji pridelek v zadnjih letih, v inštitutu pa se je v istem obdobju povečalo tudi število prodanih 500-gramskih kozarcev medu z 2600 kosov na več kot 5000.

Neatančna polnilna črpalka

Nekaj težav je povzročilo vedno večje število vrnjenih kozarcev. Teža posameznih kozarcev se je namreč precej razlikovala in polnilna črpalka, ki je bila v rabi, ni bila primerna, saj ni omogočala dodatne natančne kontrole. Tudi pri polnjenju novih kozarcev, ki so po teži enaki, je treba vsak kozarec ročno stehitati, ker naprava ni natančno nastavljena.

Ta položaj je bil za nas izziv, da smo začeli iskati nove, tudi finančno primerne možnosti, pri katerih bi bila možna nastavitve količine. Odločili smo se, da bomo polnilni avtomat preverili s tehtnico, imenovano "Honigmeister", ki se je kot novost pojavila na trgu. Da bi dobili natančne podatke, smo opravili naslednje poizkuse.

Material in metoda

Naprave

- 350 kg polnilna posoda proizvajalca Carla Fritza iz Mellrichstadta, z motorjem in pogonom na čelno kolo in mešalno rešetko, ki je videti kot talno ogrevanje (Dana-ApiTherm).

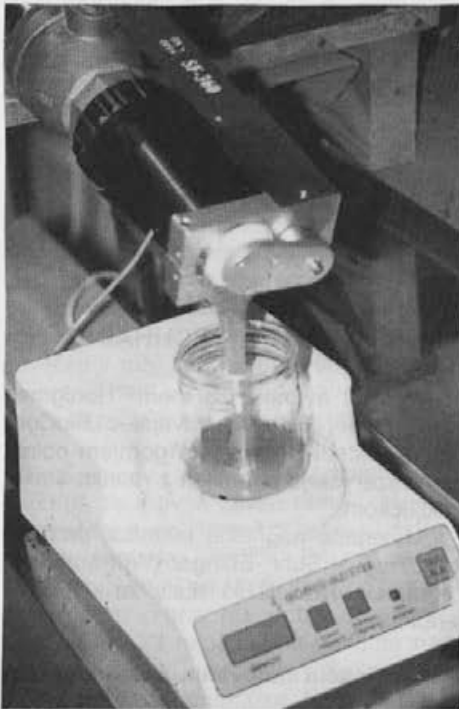
- Polnilni avtomat za med, "Honigmeister", model 1001, proizvajalec BioConsult, Henstedt-Ulzburg; na gornjem polnilnem rezervoarju prirobljen z ravnim 1 1/4" priključkom.

- Umerjena nagnjena tehtnica, proizvajalec August Suhr, Ebinger (Württemberg), z gramsko razdelitvijo skale za kontrolna tehtanja.

Opis in način delovanja polnilnega avtomata

Tudi naši čebelarji, ki prodajajo med v trgovinah, bodo morali pričeti razmišljati kako čim bolj natančno polniti kozarce z medom.

Aparat za točenje medu z odprto in zaprto pipo. Aparat je zelo enostaven in učinkovit.

Na cevi, ki je priključena na polnilni avtomat, je privijalo za cevi, ki ga poganja servo motor, uravnava pa elektronska tehnica. Polnilno težo je mogoče nastaviti do grama natančno: z 250 na 253 g, s 500 na 503 g in s 1000 na 1003 g. Po trditvah proizvajalca je natančnost +/- 0,5 %, torej je pri 500 kozarcih le 2,5 kg.

Z namestitvijo praznega kozarca se začne postopek polnjenja. Tehnica se avtomatično uravnoteži in indikator teže je postavljen na nič. Pri prvem polnjenju je treba privijalo za cevi - uravnava ga elektronska tehnica - večkrat odpreti, ugotoviti čas do spremembe teže in s tem tudi viskoznost. Curek medu se pravočasno ustavi, tako da je tudi z različnimi razdaljami med kozarcem in privijalom za cevi mogoče doseči nastavljeno težo.

Dejansko dosežena polnilna teža se hitro pokaže na kontrolnem indikatorju (npr. 499 ali 506). Po končanju polnilnega postopka se oglasi pisk, pri napisu "odstranite kozarec" zasveti rdeča luč. Nov začetek je mogoč po odstranitvi polnega kozarca

in namestitvi praznega. Opraviti ga moramo v 30-ih sekundah, sicer se naprava samodejno izključi in potrebna je vnovična nastavitvev.

Naprava ima stikalo za izključitev v sili, po pritisku nanj lahko ob morebitnih motnjah privijalo za cevi ročno zapremo. Površina, na katero postavimo kozarec, je pred kapljicami medu zavarovana z originalno plastično posodo. Poglobitev v posodi preprečuje, da bi kapljice medu umazale nameščene kozarce.

Priprava medu

Za polnjenje 315 kg kremnega, vendar trdnega medu, ga skladiščimo v 15-kilogramskih vedrih iz umetne mase. 40 do 48 ur ga segrevamo pri temperaturi od 38-40°C, na koncu posnamemo peno in ga prelijemo v polnilne in mešalne posode. Do polnjenja pustimo med počivati približno 18 ur, vsaki 2 uri pa ga 15 minut mešamo. Temperaturo medu uravnavamo s talnim ogrevanjem (nastavitev na 35°C). Sobna temperatura je ves čas okoli 20°C.

Izvedba poskusa in postopek polnjenja

Opravili smo tri polnjenja z dvema delavcema, vodja poskusa pa polnjenja ni izvajal. Polnilni avtomat za med je bil v skladu z navodili za delovanje nastavljen na 502 g (1. in 3. polnjenje) oziroma na 501 g (2. polnjenje). Vsakokrat smo preverili težo praznega kozarca in težo polnega kozarca. Pri izračunu smo vsakokrat upoštevali prvih in zadnjih 50 kozarcev posamezne polnitve. Ponašem mnenju smo tako zajeli najtežavnejše faze natančnega polnjenja. Začetni nastavitveni čas je povezan z visokim tlakom in visoko tekočo hitrostjo, na koncu pa nizko tekočo hitrost povezujemo z dolgimi časi odpiranja. Ker je naprava namenjena predvsem za srednja čebelarstva (zaradi tega jo prodajajo skupaj s 40-kilogramsko plastično posodo), menimo, da so jo skušali približati čebelarški praksi. Nadaljnji podatki o posameznih polnjenjih so navedeni v preglednici št. 1.

Zmogljivost polnjenja (količina/čas) smo preverjali z večkratnim merjenjem časa v določenem časovnem obdobju (merjenje časa) celotnega časa (glej preglednico št. 3).

Rezultati

Natančnost in toleranca

Natančnost polnjenja je prikazana v preglednici št. 2.

Področje odklonov

V naših razmerah je izmed 300 kozarcev odstopalo šest kozarcev (2 %), za 1,6 % (+/- 8g) glede na nastavljeno polnilno težo. 294 kozarcev (98 %) je odstopalo za 1 % (+/- 5 g), 260 kozarcev (86,7 %) je bilo v mejah tolerance 0,5 % (točno +/- 3 g), pri 59 kozarcih (19,7 %) pa je bila dosežena nastavljena polnilna teža.

V skladu z našimi izkušnjami je sprejemljivo nihanje v območju 3 g, če je polnilna teža nastavljena na 503 g in tako je primanjkljaj 3 g pri nastavljeni teži še vedno 500 g.

Pri prvem polnjenju smo dosegli 97-odstotno natančnost, pri drugem 100-odstotno in pri tretjem 98-odstotno (glej diagram 4).

Hitrost polnjenja

Rezultati posameznih časovnih merjenj so prikazani v preglednici št. 3.

Čas opremljanja in čiščenja

Za priključitev polnilnega avtomata za med na posodo potrebujemo približno 2,5 minute, za snemanje in čiščenje pa približno 10 minut. Čiščenje je lahko, saj je treba očistiti samo povezovalno cev, privijalo za cevi in morebiti posodico za kapljice medu.

Preglednica št. 1: Podatki o posameznih polnjenjih

	Vrnjeni kozarci	Novi kozarci	Vsebnost vode (AOAC-DIN)	Temperatura °C začetek sredina konec		
1. polnjenje	prvih 50	zadnjih 50	16,1 %	-	-	-
2. polnjenje	prvih 50	vseh 100	17,1 %	32,0	28,7	30,2
3. polnjenje	prvih 50	vseh 100	15,6 %	33,8	33,2	33,5

Pri drugem in tretjem polnjenju je bila v sredini polnjenja vključena talna kurjava, nastavljena na 50 °C oziroma 45 °C.

Preglednica št. 2: Natančnost treh polnitev

Polnitev	1	2	3
Nastavljena predvidena teža	502 g	501 g	502 g
Ohranjena predvidena teža	31 %	14 %	14 %
V okviru tolerance	59 %	75 %	67 %
Nižja od predvidene teže	12 %	5 %	28 %
Večja teža od predvidene	47 %	70 %	39 %
Zunaj tolerance	10 %	11 %	19 %
Manjša teža od tolerance	4 %	0 %	1 %

Polnitev	1	2	3
Večja teža od tolerance	6 %	11 %	18 %
Statistična srednja vrednost	503 g	503 g	503 g
Standardni odklon	1,9 g	1,5 g	2,5 g
Variacijski koeficient	0,377 %	0,298 %	0,47 %

Tolerančni odklon je po podatkih proizvajalca 0,5 %, to ustreza 2,5 g pri 500 g, oziroma je teža 497,5-502,5 g. To vrednost smo iz merilno tehničnih razlogov zaokrožili na 3 g.

1. polnjenje: Po začetnih odklonih in eni nenormalni teži (- 8 g) se je polnilna teža ustalila na ožjem območju okoli predvidene teže (glej diagram 1).

2. polnjenje: Začetni visoki odkloni se v sredini in ob koncu polnjenja približujejo nastavljeni predvideni teži (glej diagram 2).

3. polnjenje: Opazili smo velike odklone. Očitno ima naprava težave pri ohranitvi natančne polnilne količine, zato je potrebna vnovična nastavitvev predvidenih vrednosti (glej diagram 3).

(nadaljevanje prihodnjic)

LABORATORIJ ZA MED V AVSTRIJI

Od leta 1993 zgornjeavstrijski čebelarji razpolagajo s popolnoma novim laboratorijem za med. Seveda pa testirajo tudi med drugih avstrijskih čebelarjev. Od leta 1993 do zdaj so analizirali 645 vzorcev. Tako so lahko označili več kot 150.000 kg medu.

ZAKAJ MED Z ŽIGOM KAKOVOSTI?

Žig kakovosti lahko dobi samo v Avstriji pridelan med. Z odpravo odredbe o zaščiti domačega medu je ta postal zelo pomemben za prihodnost avstrijskega čebelarstva.

Pobudnik podelitve žiga kakovosti je Avstrijska čebelarska zveza. Žig kakovosti medu jamči kupcem, da je izdelek zares v celoti naraven. Kupci medu z lahkoto ločijo med domačimi in uvoženimi vrstami medu.

PREDNOSTI ZA ČEBELARJE:

Med z žigom kakovosti je dokumentirana kakovost. V primerjavi s serijskimi izdelki omogoča analiza medu ohranitev in izboljšanje kvalitete. Omogoča tudi pregled, ali izdelek ustreza zakonskom normam glede na:

- vsebnost vode,
- HMF - vrednost,
- aktivnost intertaze,
- ph - vrednost,
- pravilno označbo vrste medu,
- vonj in okus,
- čistost,
- možnost, da se čebelar v posebnem primeru posvetuje s strokovno službo.

Možnost analize medu v priznanih raziškovalnih laboratorijih, je zelo pomembna servisna storitev.

MEJNE VREDNOSTI KAKOVOSTI:

	Avstrijska zakonodaja	Žig kakovosti medu
vsebnost vode	do 23 %	maksimalno 18,3 %
HMF - vrednost	40 ppm	maksimalno 15 ppm
aktivnost invertaze	-	najmanj 37,5 mikro Siemens

Za vsa nadaljnja vprašanja, ki se nanašajo na analizo medu, je avstrijskim čebelarjem na razpolago vrsta strokovnjakov, kot so: referenti za med in čebelje pridelke

pri čebelarskih organizacijah, potovalni učitelji in svetovalci za med v krajevnih in deželnih skupinah.

Prevod Daniela Šumah

PROPOLIS BOMO SPET LAHKO KUPOVALI V TRGOVINAH

Na ministrstvu za zdravstvo so se odločili, da bodo do takrat, ko bo uveljavljen novi pravilnik o pogojih za promet s pomožnimi zdravilnimi sredstvi, dovolili prodajati te pripravke v trgovinah. Drugače povedano, izdelke iz medu, propolis, čaje, obliže, povoje, domača zdravila bo mogoče kupovati povsod, kjer smo jih bili vajeni kupovati doslej.

To nam je povedala Nada Irgolič, direktorica urada za zdravila, ki je na tem delovnem mestu od sredine maja. Zakon o zdravilih je začel veljati marca, stari, še

jugoslovanski pravilnik pa velja od leta 1987. Inšpektorji so začeli izločati iz trgovin (oziroma izdajati odločbe o tem) vse te zdravilne pripomočke junija. Izvedeli smo, da so na primer na območju primorskih občin iz trgovin izločili celo propolis, mineralno vodo in kopico šamponov. Trgovci so se jezili, še bolj pa so bili ogorčeni seveda kupci, saj je navsezadnje res vse prej kot pametno, da mora človek po mineralno vodo v lekarno; bržkone so jo celo gostilničarji kupovali tam. . .

DOGOVOR O CENAH MEDU NA TRŽNICAH V MESECU NOVEMBRU

V organizaciji ČZS je bil 15. oktobra 1996 drugi sestanek prodajalcev medu na tržnicah v Ljubljani. Na sestanku so razpravljali, o cenah medu na tržnicah in ugotovili, da cene medu še vedno zaostajajo za cenami živil s katerimi čebelarji med primerjajo že zelo dolgo. Dvigujejo

se tudi odkupne cene medu, saj ga čebelarji zaradi večinoma slabe letine niso več pripravljene prodati po starih cenah. Zaradi tega so sprejeli sklep, da bodo cene medu na tržnicah od 1. novembra 1996 dalje višje za 50 SIT. Tako bo najnižja dogovorjena cena za:

	minimalna cena	zaželjena cena
Cvetlični med	650 SIT	710 SIT
Akacijev med	700 SIT	764 SIT
Kostanjev med	750 SIT	820 SIT
Hojev med	850 SIT	930 SIT
Gozdni med	750 SIT	820 SIT
Smrekov med	850 SIT	930 SIT

Glede na razmere na trgu predlagamo, da za navedeni znesek povečajo cene tudi čebelarji, ki med prodajajo na domu. Pozivamo tudi vse čebelarje, ki prodajajo med na tržnicah in niso podpisniki dogovora, da spoštujejo dogovorjene cene. Do-

govorili smo se tudi, da bodo na ČZS pripravili predlog za organiziranje borze čebeljih pridelkov, na osnovi računalniške baze podatkov.

Predsednik
dipl. org. **Boris Seražin**

DRŽAVA REGRESIRA ANALIZO MEDU

Vse čebelarje, ki želijo analitično preveriti kakovost in sestavo pridelanega medu, vabimo, naj na ČZS, Cankarjeva 3/II, 1000 Ljubljana, prinesejo pol kilograma vzorčnega medu za analizo. Tisti, ki želijo svoj med zavarovati z zaščitno znamko, pa naj prinesejo dva enaka vzorca (eden ostane v arhivu).

Ministrstvo za kmetijstvo je namesto lanskega regresa za sladkor namenilo 7 milijonov tolarjev za nakup dveh elektronskih aparatov za analizo medu. Ta analiza bo zato stala le 2.000 tolarjev, 85 odstotkov cene popolne analize pa bo plačanih iz državnega proračuna do porabe za to določenega denarja.

Vse čebelarje zato vabimo, naj ponujeno priložnost izrabijo v celoti. Podrobnejše informacije lahko dobite po telefonu (061) 210-992.

ČZS

OBVESTILO MENTORJEM

Komisija za delo s čebelarškimi krožki je na svoji seji 30. septembra 1996 sklenila vnovič objaviti obvestilo mentorjem.

Strokovni seminar za mentorje šolskih čebelarških krožkov bo **30. novembra 1996**, od 9. do 16. ure, na Brdu pri Kranju.

Pisne prijave naj vsebujejo vaš naslov, telefonsko številko ter podatek, na kateri šoli vodite krožek oziroma na kateri šoli ga nameravate voditi.

Prevoz iz Ljubljane do Brda bo organizirala ČZD.

Čebelarška zveza Slovenije
Cankarjeva 3, Ljubljana

POPRAVEK IN OPRAVIČILO

Gospodu Henriku Zadelu, prav tako pa tudi piscu prispevka in bralcem Slovenskega čebelarja, se iskreno opravičujemo za neljubo pomoto, ki se je pripetila v objavljenem članku na strani 257 v 9. številki in na strani 289 v 10. številki Slovenskega čebelarja.

Nagajivi tiskarski škrat je namreč spremenil priimek gospoda Zadela in mu tudi po krivici prisodil več let, kot jih ima v resnici.

Pravilno se naslov članka glasi:

HENRIK ZADEL – ČEBELARSKI ROMANTIK

Pravilen je stavek: . . . Manj pa je znano, kako ta mož, ki nosi svojih 72 let, živi samotarsko, skoraj puščavniško, samo s svojimi spomini, jeklenimi življenjskimi pravili in voljo ter z izjemno ljubeznijo do narave.

UREDNIK

SAMOSTOJNA ČEBELARSKA RAZSTAVA MARJANA ČEPETA

STANE SAJEVEC

Marjan Čepe, čebelar iz Spodnjega Slemena – zaselka med Bresternico in gradom Viltuž ob cesti Maribor–Dravograd, je znan po svoji vztrajnosti in izpolnitvi dane besede; kar obljubi, to tudi stori in uresniči.

Pred leti je bil znan kot »dravski povodni mož« ali prvi slovenski plavalni maratonec, ki je ure in ure treniral v hladni reki Dravi. Maja 1985 je dal besedo, do bo v začetku septembra istega leta preplaval Dravo od Dravograda do Maribora (65 km). Obljubljeno je tudi storil, čeprav za štiri mesece vnaprej ni mogel vedeti, kolikšna bo temperatura vode. Voda je imela povprečno 14 stopinj Celzija. Marjan je preplaval to razdaljo v 14 urah. Ta maraton pod pokroviteljstvom »VEČERA« iz Maribora je bil pred-

zadnji v njegovi 14-letni plavalni karieri.

Marjan Čepe pa je že 20 let tudi vztrajen in trmast čebelar. Dr. vet. med. Vida Lešnik, Marjanova rojakinja iz iste občine, ga je javno pohvalila, saj se od vseh čebelarjev v okolici Maribora v teh kriznih časih širi samo Marjanovo. Na njegovo čebelarsko dejavnost opozarja tudi tabla ob cesti pred njegovo hišo v Spodnjem Slemenu.

Čebelar Marjan Čepe je 30. in 31. marca letos v osnovni šoli Selnica ob Dravi pripravil verjetno prvo samostojno čebelarsko razstavo na Štajerskem z naslovom »Čebela, človek in zdravje«.

Ob tem se je svojemu čebelarskemu mentorju – sosedu, danes 87-letnemu znanimu in naprednemu čebelarju Francu La-

Marjan Čepe (drugi z leve) je organiziral tudi čebelarško srečanje in štiri zanimiva predavanja. V predsedstvo pa je povabil od leve – nestorja ČD Selnica ob Dravi g. Franca Lavrenčiča, Janeza Brvarja, dr. vet. med. Vido Lešnik, Staneta Sajevca (med predavanjem) Ivana Flaca in Bogdana Čepeta.
Foto: Čepe

vrenčiču – javno zahvalil za pomoč pri ustvarjanju svoje čebelarške poti.

Ob odprtju razstave je navzoče najprej pozdravil župan občine Ruše g. Franc Ledinek. Sledil je t.i. »javni pogovor« o čebelarstvu, na njem pa so obravnavali naslednje teme:

- soodvisnost narave in čebel – predavatelj Stane Sajevac,
- čebelarjeva skrb za čebele – predavatelj Janez Brvar,
- skrb za zdravje čebel – predavateljica dr. vet. med. Vida Lešnik,
- čebelji pridelki – vir zdrave prehrane – predavatelj g. Ivan Flac.

Ob koncu sta besedo prevzela še Franc Lavrenčič iz Spodnjega Slemena in Marjan Čepe sam.

Svoje eksponate so poleg Marjana Čepeta razstavili še Anton Vrčko iz Čebelarške družine Selnica ob Dravi (nakladni in slamnati panj), Ivan Robič iz Čebelarške družine Kamnica (lesena preša za stiskanje voščin) in Zoran Zidarič iz Čebelarške družine Ruše (več eksponatov in Kirarjev panjski sistem). Alojz Čeh iz Čebelarške družine Maribor–mesto pa je praktično pokazal žičenje in vlivanje satnic.

Kot gostje so se razstave udeležili tudi g. Franc Ledinek (župan občine Ruše), ga. Možičeva (predsednica sveta KS Selnica ob Dravi), mag. Franc Lobnik, dr. vet. med. iz Zavarovalnice Maribor, župnik iz domače fare g. Franc Pečnik, predsednik Čebelarške družine Ruše g. Viher in predsednik Čebelarške družine Selnica ob Dravi g. Vujanovič.

Na razstavi so bili prikazani različni čebelji pridelki (različne vrste medu, cvetni prah, propolis, vosek . . .). S svojimi pridelki je sodelovalo tudi čebelarstvo M. Božnar iz Polhovega Gradca (razne medicine, kreme, voščene sveče . . .). Razstavljenih je bilo tudi več čebelarških starin, pravih biserov čebelarških antikvitet – posebej je izstopalo doma narejeno leseno točilo na jermenični pogon (staro približno 150 let), last Marjana Čepeta, zanimive pa so bile tudi druge antikvite, vredne vsakega čebelarškega muzeja in razstave.

Najsodobnejšo čebelarško opremo pa je predstavil g. Anton Logar iz Šenčurja pri Kranju. Celotna razstava je bila po vsebini in strokovnosti na območju Medobčinske zveze Maribor verjetno največja v zadnjih desetletjih.

S cvetjem je razstavo okrasil znani vrtnar Rajko Vavra iz Spodnjega Slemena, fotografirala pa je ga. Anka Holcman iz Selnice

Obiskovalci srečanja so z zanimanjem poslušali razprave izkušenih praktikov in strokovnjakov.
Foto: Čepe

Del razstavnega prostora.
Foto: Čepe

ob Dravi. Snemala jo je TV Slovenija – studio Maribor za oddajo »NA VRTU« pa tudi lokalna kabelska TV Ruše – Selnica.

Pri g. Marjanu Čepetu je mogoče dobiti tudi videokaseto o razstavi. Sicer pa se Marjan Čepe posebno zahvaljuje občini Ruše, osnovni šoli Selnica ob Dravi, Zoranu Zidariču, Antonu Vrčku, Ivanu Robišu, Antonu Logarju, čebelarstvu iz Polhovega Gradca, vrtnarju Rajku Vavru, čebelar-skemu debatnemu klubu Maribor, RTV Sloveniji, radiu Maribor in MOJ TV Selnica ob Dravi.

Razstavo si je ogledalo precej čebelarjev in tudi drugih obiskovalcev iz bližnje in dalnje okolice.

Gotovo si Marjan Čepe zasluži čestitke za svojo vztrajnost in koristno trmoglavost za napredek čebelarstva v slovenskem prostoru.

◄ Organizator razstave in srečanja g. Marjan Čepe ob svojem mentorju izkušenem čebelarju g. Francu Lavrenčiču iz Spodnjega Slemena pri Selnici ob Dravi.

LUDVIK POLŠE – ZNANI ČEBELAR IZ STOŽIC PRI LJUBLJANI

prof. JANEZ MIHELIČ

Ludvik Polše je eden najstarejših in najbolj znanih čebelarjev iz Stožic v severnem delu Ljubljane, donedavna še v občini Bežigrad, nekdanj pa samostojne vasi ob robu mesta. Rodil se je 19. avgusta leta 1911.

Letos je torej praznoval 85-letnico življenja hkrati pa tudi 45-letnico čebelarjenja.

Rodil se je v številni rudarski družini. Oče je kot rudar odšel s trebuhom za kruhom v rudnike železove rude v Francijo. Ko je bil

Ludvik star trinajst let, je šel z očetom v Francijo, se tam izučil za elektromehanika in električarja in nato v rudniku vozil ozkotirno električno železnico. Ko se je vrnil domov, je delal pri obrtniku in dobil kvalifikacijo. Pozneje je delal v več podjetjih, nazadnje pa v ljubljanski Toplarni.

O svojih doživetjih s čebelami je povedal:

»Po drugi svetovni vojni sem se seznanil z znanim bežigraskim čebelarjem Miklavčičem. Spodbujal me je, naj začnem čebelariti. V časopisu sem takrat prebral, da nekdo v vasi Brezke nad Tržičem prodaja čebele. Kupil sem deset čebeljih družin in jih preložil v panje, kupljene pri nekem starejšem ljubljanskem čebelarju, ki je prenehal čebelariti. Čebelnjak sam si naredil na Rašici blizu Ljubljane in vanj naselil svojih deset družin. Prvo leto ni bilo veliko medu, ker sem delal narejenca, da bi čim prej povečal število družin. Drugo leto je bilo že bolje, saj sem iztočil več kot dvesto kilogramov medu. Zame kot začetnika je bilo to zelo vzpodbudno in razveseljivo. Leta 1948 sem se seznanil s pokojnim čebelarjem Verbičem, tedanjim predsednikom Čebelarke družine Ljubljana, in še istega leta sem tudi sam postal njen član. Pozneje sem razmišljal, da bi čebelarji iz severnega dela Ljubljane ustanovili svojo čebelarsko družino. Dobil sem osemnajst podpisnikov in ob Verbičevi pomoči in pomoči ZČDS sem sestavil pravila nove čebelarske družine. Imenovali smo jo Čebelarska družina Stožice, Jezica, Črnuče. Pravila so bila potrjena leta 1957 in to leto smo imeli tudi ustanovni občni zbor. Ker nismo imeli svojih prostorov, smo se sestajali pri naši članici gospe Bizjakovi ali pri Bucoliniju, kot smo rekli gostilni v Stožicah. Od osemnajstih ustanovnih članov jih zdaj živi še pet. Miklavčiča smo izvolili za predsednika, sam sem prevzel naloge tajnika društva, blagajno pa je prevzel Miro Družnik. Večkrat smo se zbrali na družabnih srečanjih, na katerih smo se pogovorili o lepih in hudih časih, ki smo jih doživljali pri čebelah. Po treh letih je nenadna smrt iz naših vrst iztrgala predsednika Miklavčiča. Za njim sem to funkcijo prevzel sam in jo opravljal dvanajst let. Potem sem bil izvoljen za predsednika Čebelarke zveze Ljubljana, predsednik naše družine pa je postal učitelj Čamernik. Takrat sem prevzel tudi vodenje čebelarskega krožka na osnovni šoli Danile Kumar. Vodil sem ga osem let. Čebelarska družina se je pred nekaj leti preimenovala v Čebelarsko društvo Posavje in ima zdaj več kot šestdeset članov, njen predsednik pa je Boštjan Sojer. Pred njim je bil več let predsednik inž. Jurkovič. Za svoje dolgoletno delo v čebelarskih organizacijah sem prejel vsa tri odličja Antona Janše. Pohvaliti moram zdajšnje in prejšnje vodstvo Čebelarskega društva Posavje, saj so do mene zelo pozorni; vabijo me na vse prireditve, vodijo pa me tudi na obiske k drugim društvom. Za to se jim iskreno zahvaljujem in upam, da bo tako še vnaprej. Pred kratkim smo obiskali čebelarje v Sentjerneju, ki so nas zelo prisrčno sprejeli in pogostili. Posebna zahvala za to gre brez dvoma njihovemu predsedniku g. Koligarju. Sem tudi častni član ČD Posavje in Polhov Gradec, saj sem soustanovitelj obeh društev.

Ker sem rahlega zdravja, sem moral s težkim srcem prodati čebele, upam pa, da bom za čebele navdušil vnuka, saj že kaže veselje do njih.«

Tako je sklenil svojo čebelarsko zgodbo mož, ki je polovico svojega življenja posvetil čebelam in čebelarski organizaciji. Še veliko je takšnih čebelarjev in njim gre zahvala, da čebelarstvo in njihova organizacija živita naprej. Dokaz za to je tudi mladi predsednik Čebelarskega društva Posavje g. Sojer, saj ga uspešno vodi in nadaljuje delo našega jubilanta.

vje in ima zdaj več kot šestdeset članov, njen predsednik pa je Boštjan Sojer. Pred njim je bil več let predsednik inž. Jurkovič. Za svoje dolgoletno delo v čebelarskih organizacijah sem prejel vsa tri odličja Antona Janše. Pohvaliti moram zdajšnje in prejšnje vodstvo Čebelarskega društva Posavje, saj so do mene zelo pozorni; vabijo me na vse prireditve, vodijo pa me tudi na obiske k drugim društvom. Za to se jim iskreno zahvaljujem in upam, da bo tako še vnaprej. Pred kratkim smo obiskali čebelarje v Sentjerneju, ki so nas zelo prisrčno sprejeli in pogostili. Posebna zahvala za to gre brez dvoma njihovemu predsedniku g. Koligarju. Sem tudi častni član ČD Posavje in Polhov Gradec, saj sem soustanovitelj obeh društev.

Ker sem rahlega zdravja, sem moral s težkim srcem prodati čebele, upam pa, da bom za čebele navdušil vnuka, saj že kaže veselje do njih.«

Tako je sklenil svojo čebelarsko zgodbo mož, ki je polovico svojega življenja posvetil čebelam in čebelarski organizaciji. Še veliko je takšnih čebelarjev in njim gre zahvala, da čebelarstvo in njihova organizacija živita naprej. Dokaz za to je tudi mladi predsednik Čebelarskega društva Posavje g. Sojer, saj ga uspešno vodi in nadaljuje delo našega jubilanta.

Iz društvenega življenja

ČLANARINA ZA LETO 1997

Upravni odbor Čebelarke zveze Slovenije je na seji, dne 14. oktobra letos določil članarino za leto 1997, ki znaša 4.000,00 tolarjev.

Kljub 10-odstotni inflaciji upravni odbor ni zvišal članarine predvsem zaradi obljube prejšnjega vodstva ČZS, ki je na lanskih regijskih posvetih obljubilo čebelarjem enako članarino, če le ne bo previsoke inflacije.

Blagajnike in vodstva čebelarskih društev prosimo, da najkasneje do 10. februarja 1997 zberejo članarino in jo nakažejo na naš račun št. 50100-678-48636 ali prinesejo na ČZS, Cankarjeva 3/II vsak delovnik med 7. in 14. uro, skupaj s seznanom plačnikov. Članom društev, ki do tega datuma ne bodo poslala seznamov in plačila bomo ustavili pošiljanje Slovenskega čebelarja. Blagajnikom ČD smo konec oktobra poslali sezname članov, navodilo za popolnjevanje podatkov in barvne strenske koledarje za vse, ki bodo plačali članarino za leto 1997. Poleg brezplačnega koledarja imajo člani pravico do enega brezplačnega oglasa v naši reviji, 20-odstoten popust pri nakupu izobraževalne literature, vi-

deo pripomočkov, reklamnih in označevalnih nalepk in letakov, embalaže za med in potrudili se bomo, da boste tudi drugo leto dobili znatno cenejši krmni sladkor. Vse našteje ugodnosti in kakovostne informacije v naši reviji zagotovo večkratno povrnejo stroške članarine ČZS.

Vsem blagajnikom in vodstvom čebelarskih društev se vnaprej zahvaljujemo za njihovo požrtvovalno delo pri zbiranju članarine in podatkov.

PA ŠE NAGRADA ZA TISTE, KI PRIPELJEJO NOVEGA ČLANA

Da bi v našo organizacijo vključili čimveč novih članov, je upravni odbor ČZS sklenil, da imajo "stari" člani pravico do 20 odstotnega popusta pri plačilu svoje članarine ČZS za vsakega novega člana, ki ga pridobijo v polno članstvo ČZS. Društva naj za vse nove člane v letu 1997 nakažejo ČZS le 3.200 SIT, razliko pa izplačajo tistemu, ki je novega člana pridobil. **Več članov - nižja članarina!**

ČZS

PRED OBČNIMI ZBORI

Novi zakon o društvih nalaga vodstvom le-teh, da do srede novembra 1997 uskladijo Pravila društev, če niso usklajena z zakonom (Uradni list RS, št. 60/95). Za sprejemanje in dopolnjevanje pravil je pristojen občni zbor, osnutek pravil pa lahko naročite na naši Zvezi.

Če želite na svoje občne zборе vabiti člane upravnega odbora ČZS z vaše regije, objavljamo njihove naslove:

Lojze Peterle, Vodovodna 3/a, 1000 Ljubljana,
Franc Šivic, Ul. padlih borcev 31, 1000 Ljubljana,
Boris Seražin, O. Mohorjeve 7, 1000 Ljubljana,
Janez Gačnik, Jerebova 8, 8330 Metlika,
Martin Cmok, Gorica 75, 3263 Gorica pri Slivnici,

Anton Rozman, Podvin 102, 3310 Žalec,
Alojz Koligar, Gor. Maharovec 21, 8310 Šentjernej,

Jože Šnajder, Rateče 123, 4220 Škofja Loka,
Milan Meglič, Jezerci 7, 4282 Gozd Martuljek,
Drago Leštan, Mladinska 14, 2367 Vuzenica,
Rado Remšak, Zoranina 8a, 1230 Domžale,
Vladimir Jenček, Kolodvorska 23, 6257 Pivka,
Renato Starc, V. Pilonca 2, 6000 Koper,
Srečko Rupnik, Kraigherjeva 21, 2250 Ptuj,
Stanko Čuček, Cankarjeva 23 a, 2000 Maribor,
Igor Novak, Glavni trg 14, 9240 Ljutomer,
Avgust Sinic, Petanjci 29, 9251 Tišina,
Janez Levstik, Mrtovec 9 a, 8294 Boštanj,
Marjan Jug, Ložice 1 d, 5210 Anhovo,
Štefan Brvar, Gabersko 63 b, 1420 Trbovlje

KOMISIJA ZA DELO S ČEBELARSKIMI KROŽKI JE ZAŽIVELA

FRANC PREZELJ

Na posvetu mentorjev čebelarških krožkov - pripravili so ga v okviru vsakoletnega srečanja mladih čebelarjev, 11. maja 1996 v Slovenskih Konjicah - smo ugotovili, da organizacija v okviru Čebelarške zveze Slovenije ne daje ustrezne pomoči mentorjem delujočih in morebitnim novim krožkom in njihovim mentorjem.

Pomanjkljivosti se odražajo predvsem v pomanjkanju učnih pripomočkov, zastarel in za učence nepriljubljen je učbenik, premajhno pa je tudi vrednotenje dela v moralnem in materialnem pogledu. Razmeroma slabo je poskrbljeno za praktično usposabljanje mladih čebelarjev. Mentorji nimajo možnosti za izmenjavo izkušenj in izobraževanje. Kljub vsem naštetim težavam deluje na območju Slovenije veliko, čeprav neevidentirano, število čebelarških krožkov, kar potrjuje 91 sodelujočih ekip iz 55 krožkov na letošnjem tekmovanju. Za delovanje le-teh imajo zasluge samo prizadevni mentorji.

Za spremembo tega stanja je bila oblikovana Komisija za delo s čebelarškimi krožki pod vodstvom Francija Marolta. V delo komisije so se vključili mentorji: Matjaž Vehovec, Franc Prezelj, Marija Mlakar, Andrej Komac, Amalija Mandl in Ivan Pehart. V komisiji delujejo še priznani strokovnjaki s področja čebelarstva in izobraževanja: prof. dr. Jurij Senegačnik, prof. dr. Jože Rihar, dr. Janko Božič in inž. Franc Šivic. Po potrebi pa bomo skušali vključiti še druge strokovnjake s posameznih področij.

Na pobudo in v sodelovanju s komisijo bo organiziran celodnevni seminar za mentorje čebelarških krožkov, mentorji pa bodo na njem lahko usmerili delo komisije za vnaprej. Prav bi bilo, da bi se tega posvetovanja udeležili vsi mentorji delujočih krožkov, in tudi tisti, ki nameravajo začeti delo v krožku na kateri od šol, ki tega še nima. Prijavite se v skladu z Obvestilom v tej številki Slovenskega čebelarja.

Srečanja naj bi bila stalna oblika izmenjave izkušenj in poglobljanje znanja iz pedagoške prakse.

Izdelali smo predlog sklepa UO ČZ, na podlagi katerega bo mogoče pri Čebelarški zvezi kupiti ali si izposoditi kar nekaj učnih pripomočkov, ki jih je zdaj mogoče dobiti le z veliko truda in iznajdljivosti vsakega posameznega mentorja v domovini ali tujini. Seznam razpoložljivih učil bomo redno dopolnjevali v skladu z možnostmi in potrebami.

Lotili smo se tudi problema vsakoletnega tekmovanja in s tem v zvezi priprave novega učbenika. To je naloga, ki zahteva veliko dela, priprav in tudi sredstev in zato pričakujemo prve rešitve šele čez čas.

Največ smernic in pobud za delo komisije pričakujemo od mentorjev na vsakoletnih srečanjih. Ob sodelovanju vseh zainteresiranih za uspešno delo tudi uspehi ne bodo izostali. Mentorji z dosedanjim delom dokazujejo, da imajo energijo in voljo usposabljanje mladih čebelarjev.

ČEBELARJI IZ ŠENTJERNEJA SO SE OB OBČINSKEM PRAZNIKU SREČALI S ČEBELARJI IZ LJUBLJANE IN SEMIČA

prof. JANEZ MIHELIČ

Čebelarško društvo Šentjernej je ob praznovanju tradicionalnega občinskega praznika »Jernejevo 96« 24. avgusta letos povabilo na ogled te prireditve in na tradicionalno srečanje čebelarjev iz Ljubljane in Semiča v Beli krajini. Z obema društvoma ČD Šentjernej uspešno sodeluje že vrsto let, zlasti s Čebelarškim društvom Posavje.

Društvi sta namreč že pred nekaj leti podpisali listino o sodelovanju, tako da je le-to že tradicionalno. Organizatorji so imeli srečo tudi z vremenom, to pa je bila letos prava redkost, saj smo imeli povečini deževno in za takšne prireditve zelo neugodno vreme. Prireditve v okviru občinskega praznika so trajale kar tri dni, osred-

Na sejmu v Šentjerneju je med in žganje z medom prodajal tudi domači čebelar Tone Hočevnar, ki je dobre volje, kljub težavam v čebelarstvu. Foto: J. Mihelič

nja pa je bila v soboto, 24. avgusta. Naj omenim le nekatere: sprevod s prikazom kmečkih običajev – temu so se priključili tudi čebelarji iz Dolenjskih toplic z vozom, polnim kranjčev – sejem živine in izdelkov domačih in okoliških obrtnikov ter različnih

kmečkih izdelkov, razvitje občinske zastave, grba in pečata, nastopi kulturnih skupin, predstavitev krajevnih obrti, pokušnja najboljših domačih vin in kronanje vinske kraljice cvička 96.

Čebelarje iz Ljubljane in Semiča, med njimi je bil tudi ustanovni in častni član društva Posavje g. Povše, je že ob prihodu v mesto pričakal prizadevni predsednik Čebelarskega društva Šentjernej g. Lojze Koligar. Razkazal nam je sejmski prostor, na katerem so prodajali svoje izdelke tudi nekateri domači čebelarji. Nato pa nas je povabil na prigrizek na lepo urejeno domačijo v bližini samostana Pleterje. Predsedniki društev so si ob tej priložnosti izmenjali darila, nato pa smo skupaj poklepetali o čebelarskih problemih, predvsem o boleznih čebel in prodaji čebeljih pridelkov. Potem smo si ogledali tudi film o življenju in delu menihov v samostanu Pleterje. Gostitelji so nas povabili tudi na ogled sprevoda, ki so ga organizirala različna društva, obrtniki, kmetje in tudi čebelarji. Čebelarji iz Dolenjskih Zopic so pripeljali na sejem voz, ki sta ga vlekla dva konja, na njem pa so bili kranjči z lepo poslikanimi končnicami. Voz je spremljal predsednik ČD Dolenjske Toplice g. Tihomir Barbič. Čebelarji iz Dolenjskih Toplic si zaslužijo priznanje za resnično lep prikaz prevažanja čebel, kakršnega so nekoč poznali naši dedje. Na splošno lahko rečem, da je bila prireditev »Jernejevo 96« v Šentjerneju

Obiskali smo tudi skoraj nov čebelnjak predsednika ČD Šentjernej g. Koligaja nad samostanom Pleterje, katerega otvoritev je bila lani. Tu se je razvila živahna čebelarska razprava. Foto: J. Mihelič

Domači čebelarji so se izkazali za dobre gostitelje.
Foto: J. Mihelič

lepo pripravljena, obiskovalcem pa je ponudila bogat prikaz običajev in različnih dejavnosti dolenskega človeka. Ob koncu naj se v imenu vseh vabljenih čebelarjev zahvalim izvrstnim gostiteljem, čebelarjem in

Šentjerneja, zlasti pa njihovemu predsedniku g. Koligarju za prisrčen sprejem. Čebelarstvo društvo Šentjernej je očitno prebrodilo krizo in znova postalo eno najdejavnějšíh čebelarstev na Dolenjskem.

Predsednik ČD Posavje iz Ljubljane g. Sojer izroča spominsko darilo g. Koligarju na naše skupno srečanje. Foto: J. Mihelič

Voz z kranjčiči iz Dolenjskih Toplic na katerem je predsednik ČD Dolenjske Toplice g. Barbič, ki je sodeloval v sprevodu slozi mesto. Foto: J. Mihelič

SPOMIN NA LEP ČEBELARSKI IZLET

Lani je čebelarstva družina Slovenska Bistrica organizirala strokovni izlet na Primorsko. Udeleženci izleta smo imeli lepo vreme in razpoloženje je bilo zelo prijateljsko. Videli smo veliko zanimivosti tako s področja čebelarstva kot iz zgodovine naše domovine.

Iz Slovenske Bistrice smo se odpeljali z avtobusom proti slovensko-italijanski meji in jo zgodaj dopoldne tudi prečkali. Ustavili smo se v Regani del Roal pri Vidmu (Udine) in si ogledali večje čebelarstvo gospoda Claudija Comarja. Na desni strani velikega dvorišča smo videli trgovino s čebelarskimi potrebščinami in naši izletniki so si nakupili tudi nekaj malenkosti za svoja čebelarstva. Tam je tudi polnilnica medu in večji prostor za točenje medu. Na levi strani pa smo videli prostor za pripravo satnic, skladišče čebelarskih predmetov, sanitarije in drugo.

Zelo zanimivo je bilo v prostoru za točenje medu. V njem je nad delovnim mestom visok zasteklen in nekoliko zasenčen strop. Tako se čebele sproti dvigajo k stropu in tam izletavajo, med delom pa ne pikajo.

Točenje opravljajo v dveh velikih elektronsko vodenih točilnih strojih. V stroj vložijo večjo količino satov, ki so pritrjeni v paletah po pet kosov, sicer pa so ti malo manjši od naših AŽ satov. Stroj se vrti izmenično v obe smeri, da se sati popolnoma izpraznijo. Te pozneje spet v paleti vložijo čebelam v panje, da jih napolnijo z medom.

Zanimivo je, da italijanski proizvajalec sladkorja pripravi sladkorno maso za krmljenje v plastičnih štirioglatih posodah, tako da jih imajo čebele na paši lahko vedno v dosegu.

Po pripovedovanju gospoda Comarja Italija finančno izdatno pomaga kmetijstvu, saj želi, da so čebelarji plačani za opraševanje sadnega drevja v sadovnjakih.

Ob vrnitvi iz Vidma je v Novi Gorici avtobus obstal pri večjem akacijevem grmovju, kjer nam je inž. Franc Šivic pokazal žuželke škržata, ki jih je na razstlinah kar mrgolelo.

Ob vrnitvi v Šempas smo si na Šivičevem domu oziroma v njegovem ateljeju ogledali

dragocene zgodovinske čebelarske predmete pa tudi lepo urejene delovne prostore.

V gostišču v Šempasu nam je prijalo izdatno in okusno kosilo in z obilico dobre volje smo se pristrčno poslovili od tamkajšnjih prijateljev ter se odpeljali v Kobarid. Vredno je omeniti prijetno vožnjo po Vipavski dolini pod obronki Trnovskega gozda. O zgodovini prve svetovne vojne nam je pripovedoval inž. Franc Šivic. Povedal je, da so se italijanski in avstro-ogrski vojaki tam bojevali za vrhove na robu gozda nad dolino. Ob tem sem se tudi sam spomnil pripovedovanja soborca inž. Franca Kotonika iz Ruš. Leta 1944/45 se je kot partizan bojeval v Trnovskem gozdu. Povedal je, da je bil večkrat lačen kot sit. Nekoč so slovenski borci prišli lačni do majhne domačije. V hiši je bila neka žena z dvema majhnima otrokoma in eno kravo v hlevu. Lačni partizani so lačnim otrokom pustili kravo, ko pa so partizani odšli, so za njimi k isti hiši prišli nemški vojaki in jo odpeljali.

Pozno popoldne smo prišli v Kobarid, staro naselje iz leta 1184. Ustavili smo se v središču urbano urejenega mesta in se odpravili na ogled muzeja prve svetovne vojne, v katerem hranijo veliko starega vojaškega orožja in vojaške opreme. Tam je tudi nekaj podatkov iz druge svetovne vojne, predvsem o reševanju ameriških pilotov med nemško okupacijo. V muzeju nam je pripovedoval vodič in povedal, da je bila tam ena največjih gorskih bitk na svetu. Leta 1917, ob koncu vojne, je bilo na tem majhnem slovenskem prostoru 615.000 vojakov. Avstro-Ogrska je ob pomoči nemške vojske pregnala Italijane s precejšnjega dela slovenskega ozemlja.

Vožnja po Zgornji Soški dolini je bila čudovita, zlasti zaradi bistre reke Soče, ki se je ob belih peščenih sipinah lesketala v svetlozeleni barvi. Občudovali smo tudi visoke hribe ob reki Idrijci.

Domov smo prispeli nadvse zadovoljni ter hvaležni upravnemu odboru naše čebelarske družine in gospodu Norbertu Jedlovčniku za skrbno in natančno pripravo izleta.

Franc Godec

ČEBELARSKI PIKNIK ČD KOKARJE

Ob 40-letnici ustanovitve ČD Kokarje v Zg. Savinjski dolini smo uspešno izvedli čebelarski piknik.

V počastitev tega jubileja je ČD Kokarje pripravila krajšo slovesnost, ki so se je udeležili številni domači čebelarji, gosti iz sosednjih družin, predsednik zgornjesavinjskih čebelarskih družin g. Janez Podkrižnik ter župan občine Nazarje g. Ivan Purnat in župan občine Mozirje g. Jaka Presečnik.

Slovesnost je bila 13. julija na kmetiji Dobrova, kjer uspešno kmetuje in čebelari naš član g. Ivan Žunter.

Najprej je tajnik ČD Kokarje g. Marko Purnat pozdravil vse čebelarje in goste. Sledil je slavnostni govor predsednika čebelarske družine Kokarje g. Franca Leverja. V njem je predstavil čebelarsko družino vse od ustanovitve leta 1955 do danes. V ČD Kokarje je zdaj 42 članov, ki čebelarijo s 489 pridobitnimi družinami in še s kakšno rezervno na območju celotne nazarske občine in na manjšem delu desnega brega Savinje v sosednji mozirski občini.

Predsednik ČD Kokarje g. Lever je v svojem govoru še posebej pozdravil g. Ivana Bidra in g. Antona Krefla, ki sta pred davnimi leti skupaj s šestimi pokojnimi prijatelji čebelarji postavila temelje čebelarske družine. Takrat so čebelarji tega dela Zg. Savinjske doline začeli med seboj tesneje sodelovati in povezali so se še z drugimi čebelarskimi družinami v občini, regiji, re-

publiki in državi. Začelo se je organizirano delo na področju čebelarstva: vzgoja mladih čebelarjev, izobraževanje članstva, organizirana prodaja medu in nakup zdravil za zdravljenje boleznih čebel. To poslanstvo uspešno nadaljuje zdajšnji rod čebelarjev.

Na slovesnosti so sedmim zaslužnim članom ČD Kokarje podelili tudi priznanja Antona Janše III. stopnje. Ustanoviteljema družine g. Ivanu Bidru in g. Antonu Kreflu so izročili tudi spominski darili – slike. Ob tej priložnosti so objavili tudi imena članov, čebelarjev in njihovih simpatizerjev, ki so na prapor ČD Kokarje prispevali 29 novih žebļjev.

Čebelarje in goste je na slovesnosti pozdravil tudi župan občine g. Ivan Purnat. Čestital je vsem nagrajencem, še posebej pa ustanoviteljema ČD Kokarje. Čebelarjem je zaželel obilo medenih let in uspehov pri opravljanju zaupanih nalog, čeprav jih družba še ne zna dovolj ceniti.

Za kulturni del programa sta poskrbela 6-letni harmonikaš Silvo iz Ljubnega ob Savinji in ansambel mladih fantov iz naše doline. Prostor pod kozolcem na domačiji Dobrovo je bil za ta namen lepo okrašen s fotografijami domačih čebelarjev.

Po končanem kulturnem delu slovesnosti ob 40-letnici ustanovitve ČD Kokarje je sledilo družabno srečanje, pri tem pa ni manjkalo dobre hrane in pijače ter obilo dobre volje.

Tajnik ČD Kokarje Marko Purnat

Sedem zaslužnih čebelarjev je prejelo bronasta odličja A. Janše.

Podelitev priznanj in slik ustanoviteljem čebelarke družine Kokarje Ivanu Bidru in Antonu Kreftu.

OBISKALI SMO ČEBELARJA

V našem šolskem okolišu imamo kar nekaj kmetov, ki se ukvarjajo s čebelarjenjem. Zato je tako imenovana biološka skupina 6. razredov obiskala priznanega čebelarja g. Franca Frece iz Turnega. Čeprav ima veliko dela na kmetiji, posveča čebelam vso skrb in ljubezen. Čas pa si vzame tudi za mlade radovedneže, saj z veseljem prenaša svoje znanje in izkušnje na mlade.

Gospod Frece je učencem temeljito predstavil čebeljo družino in vse, kar sodi zraven. Povedal nam je, da potrebuje čebelar za uspešno in neovirano delo tudi ročne spretnosti, znati mora prijeti za žago in kladivo. Vedno je treba kaj narediti ali

popraviti pri panjih in v čebelnjaku. Pokazal nam je celo vrsto delovnih pripomočkov, ki jih je povečini naredil sam. Veliko pa smo izvedeli tudi o čebeljih pridelkih ter zdravilni moči domačega medu. Z njim smo se dobro posladkali.

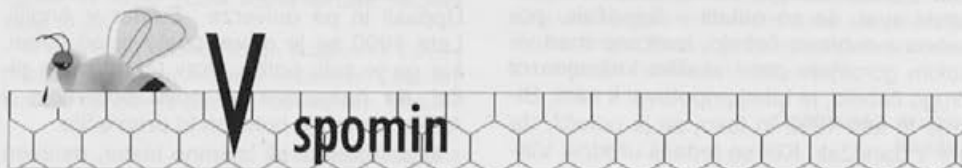
Gospod Franci Frece pa je sodeloval tudi pri našem projektu z naslovom »Iz življenja našega kmeta«. Ob dnevu odprtih vrat šole, ko smo projekt predstavili staršem, krajanom in drugim gostom, je pripravil bogato čebelarsko razstavo. Učenci pa smo o temi »Kmet in čebele« izdelali tudi raziskovalno nalogo.

**Biološka skupina 6. r.
OŠ Slivnica pri Celju**

Čebelar Franc Frece je pripravil v šoli tudi zanimivo čebelarsko razstavo.

Člani Biološke skupine na OŠ Slivnica pri Celju smo se za spomin slikali z g. Frečetom pred njegovim čebelnjakom.

BRATU ADAMU - ADAMU KEHRLEJU V SPOMIN

Prof. EDI SENEGAČNIK

Čebelarški svet je presenetila žalostna novica, da je tretjega septembra letos umrl osemindesetletni čebelarški znansvenik Adam Kehrle, s samostanskim imenom brat Adam. Kar več desetletij je sodil med ugledne preučevalce čebelje genetike in vzreje matic, zlasti pa križanja posameznih čebeljih pasem oziroma rodov. Mož je bil velik prijatelj slovenskih čebelarjev. Dobro se ga še spominja starejša čebelarška generacija, saj je pogosto poslušala njegova predavanja, kadar je obi-

skal Slovenijo. V tem nekrologu zaradi pomanjkanja prostora ne bom mogel opisati vsega njegovega življenjskega dela, skušal pa se bom ustaviti ob njegovih najpomembnejših življenjskih dogodkih.

Mlademu Karlu Kehrleju ni bilo niti 12 let, ko je s skupino menihov prišel v benediktinski samostan Buckfast v južni Angliji. Opat je takoj spoznal v mladem fantiču njegovo sposobnost, zlasti pa navdušenje za čebele. Po nekaj letih so mu že prepustili vodstvo samostanskega čebelarstva. Že med prvo svetovno vojno je posvetil vso svojo pozornost medpasemskemu križanju, kajti pršica je takrat uničila 90 odstotkov britanskih čebel. Gospodarska škoda je bila velikanska, saj je Britanija ostala brez medu, sadja in drugih poljedelskih kultur, ker ni bilo oprashačevalcev. Domače čebele niso bile kos napadalni pršici. Prav v tem času pa je dr. Ludvik Armbruster objavil svoje delo o križanju čebel. To delo je pravzaprav določilo Kehrlejevo nadaljnjo življenjsko pot. Udejanil je namreč Armbrustove misli: kar največje donose medu ob najmanjši porabi časa in stroškov. To pa je

bilo mogoče doseči samo z rodovitno, sposobno, nerojivo, krotko in posebej še proti boleznim odporno čebelo.

Brat Adam je začel vzrejati take čebele in jih potem po raznih križanjih imenoval umetno raso. Za vzrejo takih čebel je vzel kot temeljno ligursko (italijansko) čebelo, sprašeno s troji stare angleške rase. Seveda pa pri tem ni dosegel samo uspehov, pač pa tudi marsikak spodrslijaj. Da bi našel primerni vzrejni material, je prepotoval številne evropske in sredozemske dežele in je v svojih 90 letih še prinesel čebele s Kilimandžara. No, bil je tudi večkrat pri nas, saj ga je zanimala naša kranjica in takrat smo obiskali naše tedanje vzrejevalce, predvsem Bukovška in Jalna. Ko je znan srbski čebelar Jevtić obvestil čebelarški svet, da so odkrili v Sandžaku posebno avtohtono čebelo, izolirano med visokim gorovjem pred vsakim križanjem z drugo čebelo, je takoj pripotoval k nam. Bil je to leta 1952 in takoj se je odločil, da gre v Sandžak. Ker se tedaj urednik Vlado Rojc ni počutil dobro, so naprosili mene, naj ga spremljam. In res sem ga. Na tri tedne dolgem, napornem, a zelo zanimivem potovanju sem ga potem spremljal in pozneje o tem potovanju obširno poročal v Slovenskem čebelarju leta 1953 pod naslovom: "S Kehrlejem po Jugoslaviji".

Na Kreti, kjer se je po grški mitologiji baje najprej pojavila čebela, je odkril posebno čebeljo raso, ki jo je prof. Ruttner imenoval po njem *Apis mellifera Adami*. Vse svoje znanje je potem uporabil v svojem velikem čebelarstvu. Izbral je panj s prostornim 12-satnim Dadantovim plodiščem. Na prostem je potem razdelil te nakladne panje v skupine. Vsaka družina je zaradi selekcije in pa tudi zaradi kontrole donosa imela svoje izletišče. Brat Adam ni upošteval prav nobenih zdravil, kot so delali čebelarji drugod po svetu. Zanj je bilo najpomembnejše razkuževanje panjev, podnic in satov v plodišču. Prav tako je zavračal tudi dražilno krmiljenje spomladi ter vsakršno prestavljanje ali premikanje čebel.

Tako je Kehrle s svojo buckfastsko čebelo vzorno vodil veliko plemenilno postajo v Dartmooru, hkrati pa je poskrbel za nove aparate in stroje za točenje medu in kuhanje voska. Njegova buckfastska čebela se je zdaj razširila po bližnjih in dalj-

nih deželah in bila zelo cenjena. Zadnje čase pa so se že začeli širiti glasovi, da njegova čebela le ni tako popolna. Naj bo tako ali tako, Kehrlejevo prizadevanje je obrodilo obilo sadov, ki jih je potem uživalo čebelarstvo po svetu. Njegov zadnji načrt je bil, da bi vzredil še čebelo, ki bi bila odporna proti varozi. Toda smrt je prekržala njegove načrte. Brat Adam je zaslovel po svetu tudi s svojimi tremi pomembnimi knjigami: 1966 je izšla prva z naslovom *Pri iskanju najboljših čebeljih rodov*, 1969 druga z naslovom *Moj način čebelarjenja* in 1982 tretja *Vzreja medonosnih čebel*. Za svoje delo je dobil nešteto priznanj, odlikovanj in častnih doktoratov. Morda bi med vsemi omenil odlikovanje angleške kraljice, častni doktorat švedske univerze v Uppsali in pa univerze Exeter v Angliji. Leta 1990 se je moral posloviti od čebel, kar ga je zelo potrla. Prav takrat mi je pisal, da namerava na novo potovanje v Afriko, pa mu je bolezen to preprečila.

Brat Adam je bil izjemno bister, delaven in nepopustljiv pri svojih načrtih. Rad je imel slovenske čebelarje in morda bi še kdaj kaj napisal o njegovem delu. Naj povem še to, da je mož bolj cenil slovenske čebelarje kot pa njihovo kranjico. Ta je bila zanj preveč rojiva in ne dovolj medonosna, čeprav je imela neke pozitivne genetske lastnosti, ki jih je pri svoji čebeli tudi uporabil. Dragi brat Adam pa me o tem ni mogel prepričati in vselej sva glede tega ostala vsak pri svojem mnenju. Skušal sem mu dokazati, da tudi naša kranjica ni rojiva, da lahko najdemo rodove, ki sploh niso rojivi, le poiskati in odbrati bi jih bilo treba. Glede pridnosti naše čebele in glede donosov medu pa so spregovorili zlasti nemški čebelarji in izjavili, da je to pridna čebela. Leta 1954 sem bil lahko njihov gost in takrat sva imela s Kehrlejem dovolj priložnosti, da sva se o vsem pogovorila. Od takrat sva si dopisovala in ostala dobra prijatelja navzlic najinim različnim pogledom.

Poslavljamo se od svojega dobrega prijatelja z zahvalo za njegove nauke in z najlepšimi spomini nanj. Veliki možje, mednje sodi tudi Adam Kehrle, živijo v svojih delih še naprej. Njegovo delo pa bodo nadaljevali in se ob njegovih izkušnjah in ugotovitvah izpopolnjevali tudi čebelarški strokovnjaki in znanstveniki, ki bodo dali čebelarjem najboljšo čebelo.

SLAVKO METERC

Avgusta letos smo k zadnjemu počitku na pokopališče na Breznici pospremili člana naše čebelarke družine Slavka Meterca.

Rojen je bil leta 1927. Zaposlen je bil na železnici kot prometnik. Osnovno znanje o čebelah je dobil v očetovem čebelnjaku. Ko si je zgradil hišo, si je poleg nje postavil še ličen čebelnjak s poslikanimi panji in vanj naselil čebele. Bil je zelo dejaven član čebelarke organizacije, saj je bil član upravnega odbora in gospodar družine. Za svoje delo je prejel odličje Antona Janše III. stopnje.

Imel je tudi lepo urejeno muzejsko zbirko. Za čebele in zbirko bosta odslej skrbela njegova žena in sin.

K zadnjemu počitku so ga pospremili številni prijatelji, znanci in nekdanji sodelavci. Čebelarji smo se od Slavka poslovili ob odprtem grobu.

**Čebelarica družina
Anton Janša, Breznica**

JANEZ PODKRIŽNIK

Nepričakovano nas je pretresla novica o smrti, ki je spet posegla v naše vrste. Bolečino v srcu smo občutili vsi, ki smo se sredi julija poslednjič poslovili od prijatelja, predsednika Zgornje Savinjske zveze čebelarstva družin in vestnega čebelarja g. Janeza Podkrižnika iz

Nazarj v Zg. Savinjski dolini.

Rodil se je pred 55 leti v Poljanah v Zg. Savinjski dolini. Po končanem šolanju je vestno in uspešno opravljal svoj poklic, zato so ga cenili povsod, kjer je služboval. Leta 1964 se je poročil in skupaj z ženo Erno sta obnovila dom in si ustvarila družino.

Čebelariti je začel leta 1981. Zgradil je lep čebelnjak in v nekaj letih je bilo v njem že 20 do 24 družin v grajzevih panjih. Že takrat je postal tudi član ČD Kokarje. Stalno in z veseljem se je dodatno izobraževal na različnih seminarjih, ki jih je obiskoval po vsej Sloveniji, zato je kmalu postal čebelarSKI oglednik in tudi na ta način pomagal svojim tovarišem. Med čebelarji je bil spoštovan in cenjen, zato so mu zaupali naloge predsednika in nato še tajnika ČD Kokarje.

Kot čebelar in dober organizator je bil znan po vsej Zg. Savinjski dolini. Pred petimi leti je bil

izvoljen za predsednika Zgornjesavinjske zveze čebelarstva družin. Svoje naloge je skupaj z drugimi čebelarji opravljal odgovorno. Zavedal se je, da smo združeni čebelarji močnejši, predvsem pa uspešnejši pri opravljanju našega poslanstva. Za svoje ustvarjalno delo na področju čebelarjenja je prejel odličje Antona Janše III. in II. stopnje.

Ob dogorevajoči sveči spomina se bomo večkrat zbrali njegovi čebelarji in prijatelji in v mislih prešli vsa leta, ki smo jih preživeli skupaj. Čebelarji smo in bomo še naprej cenili njegov ustvarjalni duh, ki je bil nenavadno gibek za sicer nevsiljivega in skromnega, a v svojih načelih odločnega sotovariša. Prav takšnega smo ga imeli radi, zato ga bomo pogrešali in hkrati cenili njegova dela.

Čebelarji Zg. Savinjske doline, predvsem pa člani ČD Kokarje, smo pokojnemu Janezu hvaležni za njegovo nesebično delo na področju čebelarjenja. Ohranili ga bomo v lepem spominu kot dobrega čebelarja in prijatelja.

**Čebelarica družina
Kokarje**

ANTON OBERMAN

Člani ČD Metlika smo se spomnili mladosti od našega najstarejšega člana in znanega belokranjskega čebelarja Antona Obermana.

Gospod Oberman je začel čebelariti davnega leta 1934, leto pozneje pa je s takratnimi metliškimi čebelarji ustanovil čebelarico sekcijo Slovenskega čebelarstva društva in s tem postavil temelje zdajšnjemu Čebelarstvu Metlika. Za svoje marljivo delo v ČD in za širjenje znanja med čebelarji začetniki je prejel priznanje Antona Janše II. in I. stopnje, ČD Metlika pa ga je ob svoji 60-letnici imenovalo za častnega člana. Na listino o častnem članstvu je bil zelo ponosen, pa tudi mi smo ponosni, da smo se mu na tak način zahvalili za njegovo delo še za časa njegovega življenja in ne šele po njegovi smrti.

Gospod Oberman je bil po poklicu krojač, in kakor je znal s poslušom delati za ljudi, tako je znal nežno delati tudi s svojimi čebelami. Z delom je poglobljaj ljubezen do čebel in do narave.

Metliški čebelarji se bomo pokojnika radi spominjali in ga ohranili v lepem spominu.

**Čebelarica družina
Metlika**

RAKOVEC
GUNCELJSKA 28/a
1210 LJUBLJANA ŠENTVID
Telefon – fax: (061) 51-076

IZDELAVA ČEBELARSKE OPREME

IZDELUJEMO:

- točila za med z ročnim ali električnim pogonom iz aluminija ali nerjaveče pločevine
- kadilnike
- lovilce rojev AŽ, LR, smukalce cvetnega prahu 330/280, matičnice
- cedila za med – enojna in dvojna
- posode za med 30, 50, 80 l
- posode in stojala za odkrivanje satja
- čebelarški pribor (vilice, univerzalne klešče, klešče za satnike, matične klešče)
- oprema za panje (razstojišča AŽ 5 do 15 – nosilci matičnih rešetk, matične rešetke – matične rešetke haneman – LR sponke – zapahi – žica za žičenje satnikov

NOVO! SMUKALCI ZA CVETNI PRAH

Cene so konkurenčne

se priporočamo!

ČEBELARSKA TRGOVINA

Olajšajte si delo pri shranjevanju sadnih sokov in vina. Shranjevanje v posodah iz nerjaveče pločevine je praktično, hitro in preprosto.
Idelujemo vse vrste nerjavečih posod.

Logar

Delovni čas:
vsak dan od 8. do 12. ure
in od 14. do 18. ure
ob sobotah od 8. do 12. ure.

LOGAR TRADE, d.o.o., Čebelarstvo, proizvodnja in trgovina
Zupanova 1, 4208 Šenčur, tel. (064) 411-663, faks: (064) 411- 499

Mali oglasi

ANGLEŠKA knjižnica IBRA, ki je naš partner pri izmenjavi revij, nas prosi za manjkajoče številke Slovenskega čebelarja: 4/84, 6/85, 3/87. Na ČZS jih nimamo in prosimo, če nam jih lahko kdo odstopi. Telefon (061) 210-992.

ČZS

UGODNO prodam točilo na 4 sate, inf. (061) 841-008.

KUPIM knjigo sodobno čebelarstvo (I in II del) tel. (061) 722-890 zvečer.

Čebelarji – čebelarske družine

ČEBELARJI – LJUBITELJI NARAVE

Nudimo sadike **AMORFE** in **KÜBLERJEVE** vrbe ter lepo cvetočih dreves **EVODIJE** in **KERLATERIJE!**

Pošiljamo tudi po pošti!

Tel.: popoldan (061) 59-610

Nace Sotlar, Pšatnik 20, 61211 Šmartno pod Šmarno goro

Časopis Slovenski čebelar je ustanovilo »Slovensko čebelarsko društvo za Kranjsko, Štajersko Koroško in Primorsko« leta 1898.

Izdaja ga Čebelarska zveza Slovenije, Cankarjeva 3/II, 61000 Ljubljana, tel.: (061) 210-992, fax: 126-13-35.

Časopis izhaja v Ljubljani vsakega 1. v mesecu in je oštevilčen z zaporedno številko meseca. Časopisni (izdajateljski) svet sestavljajo: Lojze Peterle, inž. Marjan Debelak, prof. Janez Mihelič, dr. Jože Šnajder, dr. Janez Poklukar, dr. Aleš Gregorc.

Uredniški odbor sestavljajo: prof. Janez Mihelič, inž. Jože Babnik, dr. Jurij Senegačnik, dr. Janez Poklukar, mag. Mira Jenko-Rogelj, inž. Marjan Debelak, dr. Aleš Gregorc in dr. Janko Božič.

Glavni in odgovorni urednik: prof. Janez Mihelič.

Lektorica: prof. Nuša Radinja.

Letna naročnina za nečlane je za leto 1996 4.550,00 SIT. Posamezna številka stane 450,00 SIT.

Članarina, skupaj z naročnino za Slovenski čebelar, je 4.000,00 SIT.

Člani imajo pravico do enega brezplačnega oglasa do 20 besed v tekočem letu, vsako nadaljnjo besedo pa plačajo po veljavnem ceniku za splošne oglase.

Cene reklamnih oglasov: cela barvna stran na ovitku 50.000,00 SIT, v sredini 30.000,00 SIT, pol strani 15.000,00 SIT, četrt strani 7.000,00 SIT. Popust pri ceni za 3- do 5-kratno objavo je 10 odstotkov, za 6- do 10-kratno objavo 20 odstotkov, za celoletno objavo 30 odstotkov. Cena splošnih oglasov je 40,00 SIT za besedo, enako tudi za osmrtnice, ki vsebujejo več kot 40 besed. Številka tolarskega žiro računa pri APP v Ljubljani je: 50101-678-48636.

Po mnenju Ministrstva za informiranje Republike Slovenije (23/39-92) je mesečnik Slovenski čebelar proizvod informativnega značaja (13. točka tarifne številke 3), za katere se plačuje 5-odstotni prometni davek.

Tiska KURIR p.o. Ljubljana, Parmova 39.

Oblikovanje naslovnice: Boštjan Debelak.

Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo.

NOVO
na našem tipu

NOVO
na našem tipu

**KONČNO
ZAŠČITENA KAKOVOST
SLOVENSKEGA MEDU**

Čet. Dr. samo najbolji slovenski med, ki je zaradi zapovedne kalifornije nekoliko dražji, vendar zaradi majhne porabe ne bo bilovno povzeli stroškov za vaše zdravje prehrano.

Namo med s tako znamko je:

naravno, nepredelano, visokokalorično, zdrava hrana, ki vam jo čebelar prinese neposredno iz svojega čebelnjaka.
pristen pridelek, ki so ga čebele pridale v čistem okolju
pridelek, katerega kakovost stalno kontrolira neodvisna strokovna laboratorij

ČEBELARJI, ZAŠČITITE KAKOVOSTEN SLOVENSKI MED

Vsi proizvodi na tržišču, ki so opremljeni z znamko kakovosti, dosegajo višje cene. Zakaj tudi čebelarji ne bi svojega pridelka opremljali z zaščitno znamko in mu dvignili ceno? Naučimo kupce, da bodo ločili in kupovali le pristen slovenski med, za katerega poleg poštenega in strokovnega čebelarja jamči še neodvisna znanstveno-strokovna organizacija z izvidom o opravljeni analizi medu.

Cena analize vzorca je **znižana na 2.000 SIT**, nalepka z zaščitno znamko stane **6 SIT za kozarec**, na vsakih 100 plačanih nalepk pa dobite **brezplačni barvni plakat** za reklamiranje vašega medu.

MIZARSTVO KRŽE - z dolgoletno tradicijo - VRHNIKA

Izdelujemo kakovostne AŽ panje po konkurenčnih cenah. Panji so iz kakovostnega smrekovega lesa in rogljičeni (cinkani). Satniki so iz lipovega lesa in vrtani za žičenje. Desetsatne AŽ panje lahko dobite takoj, za ostale vrste panjev tipa AŽ pa sprejemamo naročila.

NOVO! Sprejemamo tudi naročila za izdelavo in dobavo **ORIGINALNIH ZAKLAD**, distančnih vložkov in pitalnikov za 10 in 9-satne AŽ panje po najnovejših izpopolnitvah avtorjev I. Franciča in M. Debelaka.

Franc Krže, Idrijska 10, 1360 Vrhnika, telefon (061) 751-317

